

РОДНАМУ СЛОВУ

Было спрадвеку, слова, ты
Крыніцай цудадзейнай сілы,
Што выззваляла з нематы,
Айчыны ніву каласіла.

Ты наталяла смяглы рот
І выкрасала ўдар грамовы,
Каб сам сабою стаў народ,
Пачуўшы гукі крэўнай мовы!

Рыгор Барадулін

Ніва

Тыднёвік Беларускага грамадска-культурнага таварыства

№ 2 (1037) **ГОД XXI** **11 СТУДЗЕНЯ 1976 г.** **ЦАНА 60 гр.**

У нашых самадзейнікаў

Тэатральны калектыў з Бельскага беларускага ліцэя. Сцэна з п'есы К. Губарэвіча „Яраслаўскія вечары". З гэтай пастаноўкай бельскія ліцэісты выступілі ў мінулагоднім конкурсе БГКТ для тэатральных калектываў і на цэнтральным аглядзе занялі III месца (катэгорыя драматычных калектываў).

Фота Я. Цялушэцкага.

КАМАНДЗІР ПЧАЛІНАЙ АРМІІ

— Усё люблю: гаспадарку, сад, але пчол найбольш, — гаворыць Андрэй Шаховіч, сямідзесяцігадовы пчаляр з Сакоў. — Палюбіў я іх усім сэрцам. Нават ноччу і то мне сняцца.

А ўсё пачалося ад найменшага. Не адразу ўзнікла гэтая шасцідзесяцівуллевая з некалькімільённай пчалінай арміяй крэпасць. Спачатку, гэта значыць у 1935 годзе, быў толькі адзін вельмі просты, зроблены ў пні нейкага дрэва, вулей, які сёння, схіліўшы саламяную галаву, стаіць у кутку пасекі і спаглядае старэчым вокам, поўным суму, на тую драўляную тэхніку, што звольніла яго з пасады, пасылаючы на адпачынак.

Пчол трымае на адным месцы. Не вывозіць іх у іншыя вёскі, як часта робяць некаторыя пчаляры. Вядома, гады не дазваляюць. А так у сябе ў садзе і бяспечней і дагледзець лепш можна. Многаму навучыла саракагадовая практыка. Дзякуючы ёй, спазнаў амаль усе таямніцы з жыцця пчалінай сям'і. А чаго сам не падгледзеў, тое літаратурай папаўняе. Ведае, калі мёд можна выбраць, а калі трэба яго пакінуць.

— Пчол трэба любіць больш, чым мёд. Слабы гэта гаспадар, калі галоднымі іх трымае, — гаворыць ён.

Так яно і ёсць. Найважнейшае — гэта даць есці, забяспечыць на зіму. Могуць яны зімаваць і на мёдзе, і на цукры. Наш пчаляр дае апошні. Проста распускае яго ў вадзе і ставіць у вулей. Сярод пасекі стаяць дзве будкі, зусім не падобныя на жыллё гэтых крылатых працаўніц. Не, гэта зусім нешта іншае. Першая будка — старажоўка са шклянымі вокнамі. Адсюль гаспадар наглядае за пчоламі, калі тыя рояцца. Зразумела, якая-небудзь маладая сям'я, калі ў адпаведным часе не падставіш пустога вулея, можа ўцячы. Трэба сачыць. Другая, можна сказаць, — „фабрыка" мёду. Тут усе прылады. Трэба ж неяк аддзяліць гэтую густую салодкую вадкасць ад воску. Адным словам, ёсць тут усё патрэбнае ў пчалярстве. Хаця не, не ўсё. Аднаго не хапае — простага кацялка для вытаплення воску. Але гэта не толькі ў яго. Проста яшчэ не прыдумалі чагосьці падобнага.

Апрача гэтага, Андрэй Шаховіч, як член садаўніча-пчалярскага кааператыву, многія гады супрацоўнічае з аддзелам пчалярства пры ВРН. Мае ён два кантрольныя вуллі, якія стаяць на вазе ўласнай работы. Важыць іх і зранку і ўвечары, а вынікі гэтага высылае ў Беласток у штомесячных справаздачах.

А што з мёдам? Кожнае лета збірае яго 600 кілаграмаў, гэта значыць, што адна пчаліная сям'я дае 10 кг. Потым прадае разам з воскам у „Вітаміну".

(Працяг на стар. 4)

КАНЬЯК АД ВАЯВОДЫ?

Станіслаў Топур, беластоцкі віцэ-ваявода, першы раз пабываў у Тыневічах недзе на весну 1975 года. На ўзгорку за вёскай, дзе паводле праекту мела знаходзіцца жывёлагадоўчая ферма, спакойна яшчэ раслі рэдзенькія ядлоўцы і сасонкі, а вецер раздуваў жаўтаваты пясок.

Рабочыя будаўляна-рамонтнага прадпрыемства, якое спецыяльна дзеля гэтай пабудовы заснавала тыневіцкая спулдзельня прадукцыйная, толькі рыхтаваліся да вялікага наступлення: **6 будынкаў для адкорму ялавічыны па 214 цялят у кожным.** Разам амаль 1300 букатаў, якія з тыневіцкай жывёлагадоўчай фермы неўзабаве будуць паступаць на мясакамбінаты. Кошт пабудовы аднаго будынка — **1 мільён 300 тысяч злотых.**

Ваявода ведаў, што гэта толькі пачатак няведанага ў гісторыі гайнаўскіх вёсак, вялікага мерапрыемства, якое за пяць-сем год карэнным чынам адменіць воблік Нараўскай гміны.

— Калі датрымаеце тэрміну, — заявіў ён, — з мяне — каньяк.

Кіраўнік прадукцыі тыневіцкай спулдзельні прадукцыйнай **Сяргей Мартынюк** упэўнена паціснуў руку ваяводы і рашуча заявіў:

— Тады чакаем вас з каньяком 22 ліпеня 1976 года.

Паўторна віцэ-ваявода Станіслаў Топур наведаў Тыневічы ў верасні мінулага года. Тады я там быў таксама. На ўзгорку за вёскай раўлі ўжо бульдозеры, грукаталі трактары, скрыгаталі землечарпалкі, разбліскваліся зварачныя апараты і спакойна мітусіліся рабочыя. На фоне зялёнага лесу ўжо красаваліся драўляныя канструкцыі паасобных будынкаў жывёлагадоўчай фермы. Некаторыя з іх пакрыты ўжо былі дахам, а іншыя яшчэ свяцілі голымі рэбрамі.

У след за кіраўніком Сяргеем Мартынюком скачам па гурбах раскопанай і перамешчанай зямлі. І аднначасова знаёмімся з лёсам гэтага маладога, энергічнага чалавека.

Сяргей Мартынюк нейкі час быў старшынёй павятовага праўлення Саюза вясковай моладзі ў Сямяцічах. Як на маладога чалавека, які толькі што пачынае свой сталы жыццёвы шлях, прыпаў на яго долю даволі высокі грамадскі аванс. Пасля была вайсковая служба.

— Я мог зноў трапіць недзе ва ўстанову ці ў нейкую грамадскую арганізацыю. Аднак хацелася рабіць штосьці канкрэтнае, ствараць трывалыя матэрыяльныя вартасці. І таму я згадзіўся, калі запрапанавалі мне стаць тут кіраўніком прадукцыі. Тыневіцкая спулдзельня перажывала тады цяжкі перыяд свайго існавання. Было тут усяго шэсць членаў...

Верыць не хочацца, калі глядзіш на тыя велізарныя пераўтварэнні, якія тут здзяйсняюцца. На адным толькі будаўніча-рамонтным прадпрыемстве працуе цяпер амаль 100 чалавек, для якіх спулдзельня — апрача высокай зарплаты — кожны дзень уласнымі сіламі рыхтуе поўныя абеды за палавіну платы.

(Працяг на стар. 4)

ШТО НОВАГА?

Шлюб па камерцыйных цэнах

Больш за ўсё вяселляў у краіне ўзыходзячага сонца прыходзіцца на восень. У верасні — лістападзе ў іншыя гады рэгіструецца да палавіны шлюбаў. Пікам вясельнага сезона з'яўляецца кастрычнік: банкетныя залы гасцініц і рэстаранаў у гэтыя дні запоўнены ўрачыста апранутымі японцамі.

Здаўна ў японскіх шлюбах прысутнічалі ўсялякага роду пасрэднікі, якія высвятлялі, напрыклад, фінансавае становішча і рэпутацыю маладога ці маладой. У апошні час ролю пасрэднікаў усё часцей бяруць на сябе „рэнтабельныя" шлюбныя бюро і канторы. Каб уявіць сабе размах дзейнасці гэтых кантор, дастаткова сказаць, напрыклад, што толькі ў адной з іх зарэгістравана 80 тысяч адзінокіх японцаў.

Бюро арганізуюць сустрэчы ў кафэ, барах, рэстаранах, кінатэатрах — у залежнасці ад заможнасці кліентаў. Неяк малады чалавек аказаўся настолькі бедны, што сустрэча была прызначана проста на вуліцы.

Камерсанты стараюцца разнастаіць метады ўцягвання кліентаў. Напрыклад, арганізуюцца выезды ў спецыяльных паяздах на возера Кавагуці, якое размешчана ля гары Фудзі. Зразумела, такі „сервіс" не бясплатны — зборы па 400 іен з кожнага папаўняюць кішэні наладжвальнікаў прагулак. Другая шлюбная кантора наладзіла агледзіны ў парку Сіндзюку, амаль у цэнтры Токіо. Усе „госці", некалькі соцень мужчын і жанчын, мелі на грудзях нумары. Прэса пісала аб правале гэтага „мерапрыемства". Тыя, хто сабраўся, саромеліся адзін аднаго, адчувалі сябе ўніжанымі.

Не засталося ў баку ад прыбыльнага бізнесу і японскае тэлебачанне. Жадаючым у спецыяльнай праграме прадстаўляецца магчымасць „паказаць" сябе мільёнам тэлегледачоў і растлумачыць, каго б ім хацелася падабраць сабе ў спадарожнікі жыцця.

Шлюбная камерцыя зацікавіла буйныя фірмы. Сусветна вядомая кампанія „Міцубісі", якая вырабляе, можна сказаць, усё — ад салфетак і дзіцячых пялёнак да ракет, баявых самалётаў і караблёў, — стварыла „сямейны клуб" для сваіх супрацоўнікаў. На „Міцубісі" працуе каля 300 тысяч чалавек. З іх некалькі дзесяткаў тысяч — незамужнія і халасцякі. Па просьбе клуба даследчы інстытут кампаніі выкарыстаў камп'ютэр. „Шлюб з дапамогай машыны" — так назвала гэта прадпрыемства японская прэса. „Хлопцы і дзяўчаты з „Міцубісі" губляюць шмат часу і грошай на пошукі партнёраў. Мы скарачаем гэтыя патрэбныя страты да мінімуму", — заявіў адзін з ініцыятараў шлюбнага бізнесу ў кампаніі. Наўрад ці можна згадзіцца з гэтай заявай. Бо ЭВМ пачне падбор кандыдатаў у мужы ці жонкі толькі пасля таго, як кліент заплаціць салідную суму — восем тысяч іен. У выпадку, калі яе выбар аказаўся падыходзячым, трэба ўплаціць „узнос удзячнасці" — яшчэ да 50 тысяч.

Жадаючыя ў „Міцубісі" ўступіць у шлюб запаўняюць дзве анкеты — агульную і падрабязную. У агульнай указваюцца ўзрост, вага, рост, адукацыя, заробак, пасада. У падрабязнай трэба сказаць, чым захапляецца чалавек, стан яго здароўя, якія і ў якой колькасці ўжывае спіртныя напіткі, ці валодае іншаземнымі мовамі, ці водзіць машыну, як адносіцца да прагрэсу, ці кансерватыўны, у якой ступені паважае старэйшых. Усе гэтыя даныя дазваляюць экспертам па кадрах паступова вывучаць людзей, зразумела, у інтарэсах фірмы.

Японская прэса адзначае, што „шлюбны бізнес" становіцца ўсё больш прыбытковым, служыць крыніцай нажывы для прадпрымальных дзялкоў. Уварванне камерсантаў у „арганізацыю сямейных адносін" вядзе да разбурэння традыцый і рытуалаў, да духоўнага апусташэння.

А. Мачэхін

У СЯБРОЎ НАД ОЛЬЗАЙ

Наведваючы Чэхаславакію па запрашэнню прадстаўнікоў Польскага культурна-асветнага саюза ў Чэхаславакіі, я пазнаёміўся з іх культурна-асветнай і грамадска-палітычнай дзейнасцю.

У прыгранічнай паласе ў Чэхаславакіі пражывае каля 58 тысяч палякаў.

Ад 27 чэрвеня 1946 года, г.зн. ад дня, калі Краёвым нацыянальным камітэтам у Брне — экспазітура ў Астраве — быў зацверджаны Статут Польскага культурна-асветнага саюза, дзейнічае масавая і папулярная арганізацыя палякаў у Чэхаславакіі. Ад часу свайго заснавання да сённяшняга дня ПКАС актыўна ўдзельнічае ў грамадска-палітычным і гаспадарчым жыцці Чэхаславакіі як адно са звенняў Нацыянальнага фронту.

Галоўнае праўленне Польскага культурна-асветнага саюза мае сваю сядзібу ў чэшскім Цешыне. У даны момант да арганізацыі належыць каля 24 тысяч членаў, аб'яднаных у 92 гуртках. Толькі адзін гурток налічвае 33 члены, у іншых больш чым па 62 асобы. Найбольшы гурток у Тшынцы на пасёлку № 6 налічвае 1026 членаў.

У апошнія гады змянілася структура ўзросту членаў. Найбольшую групу сярод членаў складае моладзь ва ўзросце да 25 год. Члены ва ўзросце да 35 год складаюць у Саюзе 36,7%. Як выглядае сацыяльны склад членаў? Рабочыя — 43,9%, разумовыя работнікі — 18,1%, студэнты і вучні — 10,7%, іншыя, у тым ліку дамашнія гаспадыні, — 27,3%.

Апрача грамадска-палітычнай дзейнасці, ПКАС звяртае вялікую ўвагу на культурна-асветную дзейнасць. У 1974 годзе дзейнічала 14 жаночых харавых калектываў, 8 мужчынскіх і 21 мешаны, якія ў суме далі 309 канцэртаў. Дзейнічала 25 малых вакальных калектываў, якія далі 138 канцэртаў, і 13 інструментальных калектываў, якія выступілі 191 раз. Усё гэта сведчыць аб багатых выніках культурна-асветнай працы Польскага культурна-асветнага саюза ў Чэхаславакіі.

Дзейнасць калектываў актывізуюць конкурсы, якія арганізоўвае ПКАС: ігры на музычных інструментах, сольнага спеву, малых вакальных і інструментальных форм, агляды школьных хораў, а ўкаранаваннем усіх форм культурна-асветнай працы з'яўляюцца штогадовыя фестывалі польскай песні. У першай частцы праграмы (вельмі багатай) праходзяць выступленні салістаў і аматарскіх калектываў, а ў другой частцы выступаюць прафесіянальныя калектывы і спевакі з Чэхаславакіі і Польшчы.

Да найбольш вядомых і заслужаных калектываў ПКАС можна залічыць калектыў песні і танца „Гурнік", калектыў песні і танца „Ольза", хор польскіх настаўнікаў у ЧССР, калектыў дзіцячай рытмікі і балету, жаночы вакальны калектыў „Мелодыя", мужчынскі хор „Гасла" і мужчынскі хор „Гейнал", які 8 лістапада мінулага года святкаваў сваё 45-годдзе. Урачыстасць адбылася ў прыгожым доме культуры шахцёраў у мясцовасці Гавінаў-Суха, а я меў прыемнасць удзельнічаць у ёй.

Апрача хораў, інструментальных, вакальных і танцавальных калектываў, дзейнічае тут 49 драматычных калектываў, якія аб'ядноўваюць 471 члена.

У 1974 годзе гэтыя калектывы далі 117 прадстаўленняў. Самым папулярным драматычным калектывам з'яўляецца 8-асабовы тэатр лялек „Байка", які ставіць п'есы аўтараў сацыялістычных дзяржаў, а асабліва польскія лялечныя спектаклі. У 1974 г. калектыў даў 286 прадстаўленняў, у тым ліку 4 прэм'еры. На гэтых прадстаўленнях было 20356 гледачоў, у тым ліку 18910 дзяцей.

Адной з цікавых форм дзейнасці ПКАС, асабліва сярод моладзі, з'яўляюцца спартыўныя калектывы і секцыі, якіх у 1974 годзе дзейнічала 73. Па ініцыятыве грамадскіх камітэтаў ПКАС арганізуюцца штогадовыя спартыўныя спаборніцтвы і тэматычныя краязнаўчыя экскурсіі ў рамках працы клубаў маладых.

У рамках працы асветнай камісіі ГП ПКАС арганізуе багатую лектарскую дзейнасць. У 1974 годзе былі праведзены 592 лекцыі і даклады, на якіх прысутнічала 23979 чалавек. Была арганізавана таксама 81 выстаўка. У большасці выпадкаў былі гэта выстаўкі, тэматычна звязаныя з рознымі падзеямі і гадавінамі. Арганізоўваліся яны ў школах і клубах ПКАС. З году ў год расце запатрабаванне на добрыя фільмы, якія прысылае Цэнтр польскай культуры ў Празе, Генеральнае консульства ПНР у Астраве і Акруговая пазычальня фільмаў. У 1974 годзе адбылося 126 сеансаў, на якіх прысутнічала 13760 гледачоў.

Вельмі шырокую дзейнасць вядзе ПКАС у святліцах і клубах, якія будуюцца грамадскай працай членаў гурткоў і пры дапамозе ГП ПКАС. Ад 1966 да 1974 года пабудавана 7 святліц, а перабудавана і мадэрнізавана 11. Моладзь будуе спартыўныя аб'екты і дапамагае будаваць святліцы і дамы ПКАС.

Пры дапамозе павятовых публічных бібліятэк у Карвіне і Фрыдэцку штогод арганізоўваюцца конкурсы чытачоў для школьнай моладзі. У 1974 годзе ў іх прыняло ўдзел 24 школы з колькасцю 503 удзельнікаў. Традыцыйным мерапрыемствам ПКАС з'яўляецца месяц асветы, кніжкі і прэсы, у рамках якога арганізуецца кніжная латарэя, спалучаная з выстаўкамі кніжак у гуртках. Штогод ГП ПКАС арганізуе выстаўкі польскай кніжкі, спалучаныя з кірмашамі кніжак і пласцінак, на якіх у 1974 годзе было прададзена кніжак на суму 16502 кр. і пласцінак на 11930 кр.

У публічных бібліятэках з 78 польскімі аддзеламі ў Карвінскім і Фры-

(Працяг на стар. 5)

Наша галерэя

Ткачук В. М. „Парк зімой", лінагравюра. (Мінск).

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 10.I. 6.00 Tech. Rol. Mat. 6.30 Upr. rośl. 7.00 J. pol. 7.30 Hod. zwierz. 8.50 Red. Szk. zap. 9.00 Dla szkół: (kl. VIII) Nauka o człowieku — Krążenie krwi. 10.00 Dla szkół: (kl. I—III) Czerwone, żółte, zielone. 10.10 Pios. dla Ciebie. 11.05 Dla szkół: (kl. VIII) Geogr. 11.35 Jazdy na nartach uczy Karl Schranz. 12.30 Ukraina radz. 13.00 Sobota Młod. 14.00 Po drugiej stronie kamery — rep. z realiz. filmu „Noce i dni". 15.00 STUDIO 2. 19.20 Dobr. 19.30 Monitor. 20.15 STUDIO 2.

Niedziela 11.I. 6.25 Tech. Rol. J. pol. 6.55 Hod. zwierz. 7.25 Kurs Rol. 8.00 Przyp., radz. 8.10 Now. w domu i zagr. 8.35 Bieg po zdr. 8.50 Pr. dnia. 8.55 Wiad. sport. 9.00 TELERANEK. 10.20 Antena. 10.40 W starym kinie: Zwariowane komedie. 11.45 Lekt. Pegaza. 12.00 Dzien. 12.20 Tydzień. 12.50 Piórkiem i węglem. 13.15 Dla dzieci. 14.00 W górach i dolinach Etiopii. 14.50 Los. Duż. Lot. 15.05 Bonanza. 16.05 Licytacja — teletur. 17.15 Refl. ob. 17.30 Sport. 18.10 Co nowego, panie Neegaaed — pr. muz. rozr. 19.15 Wieczor. 19.30 Dzien. 20.20 Bajka dla dor. 20.30 Rodzina Whiteoaków. 21.20 Róże Montreux — film rozr. 21.45 Sam na sam z Jerzym Antczakiem. 22.45 Informac. magaz. sport.

Poniedziałek 12.I. 12.45 Tech. Rol. J. pol. 13.25 Mechaniz. rol. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 17.00 Dla dzieci. 17.40 Echo stad. 18.05 28 grudnia — czwartek — film ser. radz. 19.00 Mam pomysł. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Wiad. sport. 20.25 Teatr TV: A. Czechow — „Płatonow". 21.50 Między nami rodzicami. 22.30 Dzien. 22.50 Serenady wieczorne.

Wtorek 13.I. 6.00 Tech. Rol. J. pol. 6.30 Mech. rol. 7.30 Film. fab. 9.00 Dla szkół: (kl. V) J. pol. 10.00 Dla szkół: (kl. II lic.) J. pol. 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Hist. 13.25 Tech. Rol. Hist. 14.30 Matem. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Sylw. X Muzy — JADWIGA BARAŃSKA. 17.30 Nie tylko dla pań. 17.55 Studio Młod. 18.50 Fakty, Op., Hip. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Sport. 20.25 Przyp., radz. 20.35 Personel — film TVP. 21.35 Świat i Polska. 22.20 Dzien. 22.40 Opera.

Środa 14.I. 6.00 Tech. Rol. Hist. 6.30 Mat. 7.30 Film fab. 9.00 Dla szkół: (kl. VII) Chem. 10.00 Dla szkół: (kl. VII) Fiz. 11.05 Dla szkół: (kl. VIII) Fiz. 12.45 Tech. Rol. Bot. 13.25 Hod. zwierz. 14.40 i 15.15 Politech. Fiz. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.30 Los. Mał. Lot. 17.40 Inf., Tow., Prop. 17.50 Wieczór w muzeum. 18.15 X Y Z — cz. II. 18.40 Spotk. z medyc. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Wiad. sport. 20.25 Kino Inter. Filmów: „Baxter" — film fab. ang. 22.05 Dzien. 22.20 Mistrz. Europy w jeździe figur. na lodzie.

Czwartek 15.I. 6.00 Tech. Rol. Bot. 6.30 Hod. zwierz. 7.30 Film fab. 9.00 Dla szkół: (kl. VIII) Przysp. obr. 10.00 Dla szkół: (kl. II lic.) J. pol. 13.25 Tech. Rol. Fiz. 14.30 Upr. rośl. 15.05 Mat. w szk. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Ekran z brat. 18.10 Poligon. 18.30 Anat. sukcesu. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Wiad. sport. 20.25 Przyp., radz. 20.30 Teatr Sensacji: Okoliczności sprzyjające. 21.30 Pegaz. 22.15 Dzien. 22.30 Mistrz. Europy w jeździe figur. na lodzie.

Piątek 16.I. 6.00 Tech. Rol. Fiz. 6.30 Upr. rośl. 7.30 Film fab. 9.00 Dla szkół: (kl. V) Geogr. 10.00 Dla szkół: (kl. VI) Geogr. 11.05 Dla szkół: (kl. I—III lic.) Wychow. tech. 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Wych. obywat. 12.45 Tech. Rol. Mat. 13.25 Zool. 14.40 i 15.15 Politech. Mat. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dzien. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci. 17.35 Zrób to sam. 18.10 Inform. Wydawn. 18.25 Człowiek i przyroda — W dziewiczych lasach Wenezueli — film dok. hiszp. 18.50 Sezam. 19.20 Dobr. 19.30 Dzien. 20.15 Wiad. sport. 20.25 „Mój program" przedstawia ELŻBIETA BARSZCZEWSKA. 21.35 Panorama. 22.20 Dzien. 22.35 Mistrz. Europy w jeździe figur. na lodzie.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 9.I. — 7.30 Filmy anim. 8.00 Film fab. 15.05 Film ser. 16.15 Film dok. 17.00 Hokej z Bostonu. 19.30 Spektakl muz.
Sobota 10.I. — 8.00. Film. anim. 12.20 Film fab. 14.45 Film anim. 17.25 Film fab. 20.40 Koncert.
Niedziela 11.I. — 9.40 Warcaby. 10.30 Film anim. 11.30 Film fab. 13.55 Hokej z USA. 16.15 Filmy anim. 19.30 Hokej z USA.

КІНО

Białowieża Aresztuję cię przyjacielu — ang. 13—14. Rodzinny gang — wł. 15—16. Ostatni seans filmowy — USA. 17—18.

Czeremcha Dziewczyna szuka szczęścia — ang. 13—14. Księżniczka Czardasza — węg. 17—18.

Czyże Weronika w kraju czarów — rum. Ktoś za drzwiami — fr. 14—18.

Dubicze Cerkiewne Grzech Katarzyny — czes. Koniec wakacji — pol. 14—18.

Gródek Szczęśliwy człowiek — ang. 17—18.

Kleszczele Po drugiej stronie słońca — ang. 13—14. Poszukiwany — poszukiwana — pol. 15—16. Wystrzał — pol. 17—18.

Michałowo Płonąca tajga — radz. 13—14. Dzielny wojak Rosalino — jug. 15—16. Awans — pol. 17—18.

Milejczyce Bez wyraźnych motywów — fr. 13—14. Przygody małego Bimbo — rum. 15—16. Charley Warrik — USA 17—18.

Mielnik Dzieje grzechu — pol. 17—18.

Narew Gniazdo — pol. Miłość rozkwita w piątek — rum. 14—18.

Narewka Mania wielkości —fr. Ziemia obiecana — pol. 14—18.

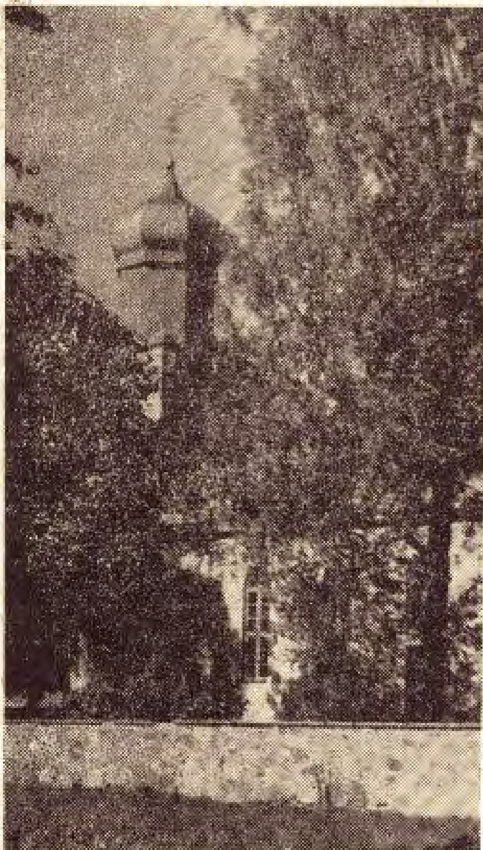
Nurzec Woda życia — radz. 13—14. Nie ma mocnych — pol. 15—16. Kobiety, które kochałem — rum. 17—18.

Orla Komedia pomyłek — pol. Okna czasu — węg. 14—18.

Rajsk Jarzębina czerwona — pol. Miłosne kłopoty — radz. 14—18.

Suchowola Czerwone i białe — pol. W drodze na Kasjopeję — radz. 14—18.

B.Z.Graf. Zam. 40 F-2

СПРАДВЕЧНА НОВЫ

Каля яго бярэ пачатак старажытная рака Баброва, а ён ад змрочнай даўнасці ўсё завецца Новым: недзе ў канцы XV стагоддзя звалі яго Новы Двор Белы, у маёмасцях каралевы Боны насіў імя Новае Мястэчка, а потым і па сённяшні дзень проста — Новы Двор.

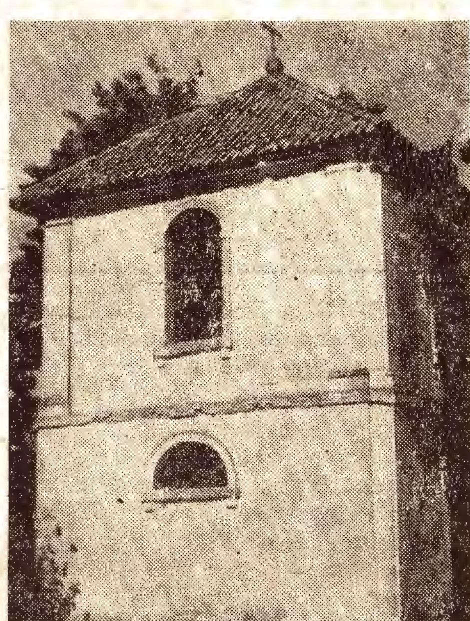
У ліпнёвыя ўсмажлівыя поўдні гудзіць ён роем працавітых пчол і пахне ліпавым квеццем, а ў подыху багача-верасня на пухкія грады лажацца на спачынак залатыя антонаўкі ды шапаціць шаўкавісты табачны лісць, што атуляе сцены яго збудаванняў даўніх і новых. І калі моўкне звон на бараковай, з XVIII стагоддзя, званіцы, на яго вуліцах звініць адвечная ціш. І слухае яе напевы помнік паўшых у імя справядлівасці і волі тых, што жывуць у белых хацінах пад змуршэлымі саламянымі стрэхамі і ў звонкіх прасторных новых дамах. Заслухаліся і ружы, вычараваныя звычайным долатам звітнай рукой безыменнага разьбяра, і гонкія бярозы ды кучаравыя клёны за каменным царкоўным мурам.

Мякка і памяркоўна струменіцца жыццё ў спрадвечным Новым Двары.

Ігнат Снарскі
Фота аўтара

Залатыя зярняты народнай мовы

Паскораны тэмп прагрэсу ва ўсіх дзялянках жыцця беларускага народу на нашых вачах хутка і беспаваротна ўстараняе з ужытку значную колькасць устарэўшых або мясцовых слоў. *„За словамі крыецца, як вядома, шмат вельмі цікавых і важных таямніц далёкага мінулага нашага народа,* — заўважаюць А. А. Крывіцкі і Ю. Ф. Мацкевіч — рэдактары зборніка *„З народнага слоўніка“*, што ў бягучым годзе выдаў Інстытут моваэнаўства імя Я. Коласа АН БССР. — *Ды і не выключана таксама магчымасць, што якое-небудзь з занатаваных рэгіянальных слоў, выпрабаваных і адшліфаваных многімі пакаленнямі, спатрэбіцца і для нашых агульнанародных зносін, для майстроў мастацкай мовы“*. Іменна дзеля гэтага і перш за ўсё з мэтай усебаковага вывучэння мовы беларусаў у БССР праводзіцца ў апошнія гады вялікая работа па збіранню і апрацоўванню народнай лексікі, выходзіць штораз болей дыялектных слоўнікаў, паяўляюцца ўсё новыя навуковыя даследаванні.

У гэтай шырокай плыні зацікаўлення лінгвістаў гутаркавай мовай беларусаў адметнае месца займае вышэй спамянуты зборнік. Між іншым, знаходзім у ім каштоўны для даследчыкаў гісторыі беларускай дыялекталогіі артыкул М. Ф. Гуліцкага *„Рукапісныя матэрыялы для слоўніка беларускай дыялектнай мовы“*, у якім даецца інфармацыя пра значнае багацце запісанай рознымі збіральнікамі беларускай народнай лексікі, што знаходзіцца ў архівах і рукапісных аддзелах бібліятэк г. Ленінграда. У ім нашай увагі заслугоўвае рукапіс П. Рафаловіча *„Наблюденыя над языком простого народа, живущего в Гродненской губерниц“*, у якім могуць аказацца запісы з Беласточчыны. А. А. Крывіцкі ў артыкуле *„Тры этапы фарміравання дыялектнай лексікаграфіі“* дае кароткую, але надзвычай змястоўную і глыбокую характарыстыку гісторыі збірання і апрацоўкі народнага слоўніцтва, вылучаючы ў ёй этнаграфічны, этна-лінгвістычны і дыялектаграфічны этапы. Пры гэтым аўтар адзначае значную ролю польскіх збіральнікаў і даследчыкаў — З. Даленгі-Хадакоўскага, Я. Чачота, А. Кіркора, Р. Зянкевіча і іншых — у збіранні і даследаванні беларускага народнага слова асабліва ў першым этапе гісторыі яго вывучэння.

Далей у зборніку, у яго двух раздзелах „Лексічныя асаблівасці гаворак“ і „Народная тэрміналогія і наменклатура“ знаходзяцца 23 слоўнікі, у якіх у суме змешчана каля 5 200 дыялектных слоў з выбраных дзялянак народнага побыту, напрыклад: жывёлагадоўлі, пчалярства, рыбалоўства, плытніцтва, колішняга вясельнага абраду і г.д. з розных мясцовасцей рэспублікі. Для нас асаблівую каштоўнасць і цікавасць прадстаўляюць два сярод іх: *„Да слоўніка Гродзеншчыны“* Я. М. Рамановіча і *„Палескія назвы посуду, бочак, кошыкаў і іншых ёмістасцей“* Г. А. Цыхун, а гэта таму, што большасць змешчаных у іх слоў і назваў ужываюцца ў штодзённым побыце беларусаў Беласточчыны. Усе гэтыя *„гойданкі“, „дахоўкі“, „зялепухі“, „ключкі“, „сноўніцы“* або *„балеі“, „бойкі“, „бочэчкі“, „вэрцягі“, „дзежэчкі“, „дойніцы“, „кошэлі“, „рэшэты“, „ступкі“, „цэбрыкі“, „чыгуны“* і сотні іншых як бы жыўцом узяты з беларускіх гаворак паміж Бугам і Бебжай.

Падкрэсліваючы шматгранную каштоўнасць зборніка „З народнага слоўніка“, з жалем прыгадваем, што багатае народнае слоўніцтва беларусаў Беласточчыны ўсё яшчэ застаецца па-за ўвагай збіральнікаў і даследчыкаў. Бо манаграфіі Э. Смулковай *„Лексіка з абробкі зямлі ў гаворках усходняй Беласточчыны на ўсходнеславянскім фоне“* і *„Мясцовыя назвы паўднёва-ўсходняй Беласточчыны“* М. Кандрацюка, ды каля дзесяці артыкулаў гэтых жа аўтараў ды некалькі іншых даследчыкаў — гэта надзвычай мізэрны плён з нашай народнай слоўнікавай нівы. Яна ўсё яшчэ чакае сваіх жанцоў, хоць шмат з яе буйных зярнят сыплецца з цяжкіх калоссяў і гіне ў беспаваротным забыцці.

Ігнат Снарскі

У прэзідыуме ГП БГКТ

18 снежня адбылося чарговае, апошняе ў 1975 годзе пасяджэнне прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ. Першы пункт павесткі дня прысвечаны быў абмяркоўцы справаздачы аб дзейнасці БГКТ за II паўгоддзе 1975 года. З задавальненнем было сцверджана, што ўсе пункты плана працы былі выкананы, а перадз'ездаўскія дырэктывы партыі актывізавалі нашу арганізацыю.

Затым старшыня ГП Мікалай Самоцік прадставіў план працы прэзідыума на I паўгоддзе 1976 года.

Новы, 1976 год будзе характарызавацца мабілізацыяй насельніцтва на рэалізацыю пастаноў VII З'езду ПАРП. З гэтай думкай апрацаваны план працы прэзідыума ГП на I паўгоддзе 1976 года. Ён амаль супадае з планам святкавання 20-ай гадавіны БГКТ і „Нівы“, юбілейныя даты якіх прыпадаюць на 26 лютага і 4 сакавіка. Гэта будзе таксама перыяд справаздачна-выбарнай кампаніі ў гуртках БГКТ, а таксама выбару ў іх дэлегатаў на VIII з'езд БГКТ, які адбудзецца ў канцы мая. Вось таму ў плане святкавання юбілею гаворыцца аб тым, што ў студзені, лютым і сакавіку на справаздачна-выбарных сходах у гуртках БГКТ будуць шырока папулярызавацца дасягненні БГКТ і „Нівы“. З гэтай мэтай ужо падрыхтоўваецца спецыяльны дапаможны матэрыял. Важнай падзеяй будзе навукова-папулярная сесія аб напрамках дзейнасці і дасягненнях БГКТ і „Нівы“. Падрыхтоўвае яе навуковы гурток. Сесія запланавана на канец лютага. У той жа час у памяшканні ГП будзе адкрыта фотавыстаўка, адлюстроўваючая дзейнасць нашага таварыства на працягу дваццацігоддзя.

Літаратурнае аб'яднанне ГП БГКТ „Белавежа“ падрыхтоўвае літаратурны конкурс, тэматычна звязаны з працай БГКТ. І нешта новае ёсць. Ідуць намаганні, каб выдаць памятны медаль і значок БГКТ, прысвечаныя 20-ай гадавіне БГКТ, а таксама значок і памятную хустку, прысвечаныя 20-годдзю „Нівы“. Апрача таго, з нагоды 20-ай гадавіны „Нівы“ плануецца ў сакавіку арганізаваць урачысты канцэрт. Пачынаючы ад юбілейнай даты, г.зн. ад 26 лютага аж да VIII з'езду БГКТ, „Ніва“ будзе змяшчаць матэрыялы аб дзеячах БГКТ, а таксама разгорне шырокую дыскусію адносна ўвядзення новых форм працы і ўдасканальвання існуючых.

Пад лозунгам „20 год БГКТ і „Нівы“ на працягу ўсяго 1976 года будуць адбывацца ўсе мерапрыемствы БГКТ, у тым ліку песенны і драматычны конкурсы, а таксама народныя фэстыны БГКТ.

Пасяджэнне прэзідыума закончылася стварэннем грамадскага камітэта святкавання 20-ай гадавіны БГКТ і „Нівы“, у склад якога ўвайшлі: Мікалай Самоцік — старшыня, Георгі Валкавыцкі — намеснік старшыні і члены камітэта: Янка Зенюк, Аляксандр Баршчэўскі, Аляксандр Іванюк, Аляксандр Рафаловіч, Сымон Шыманюк, Сцяпан Трафімюк, Ніна Цыванюк, Юрка Туронак, Віктар Швед, Аляксей Карпюк, Янка Цялушэцкі, Мікалай Гайдук, Міхась Хмялеўскі, Янка Вішанка, Яніна Чэрнякевіч, Галена Мялешка і Людміла Васілюк. (мх)

Адзін з лепшых

Пачатак студзеня — гэта другая гадавіна „нараджэння“ міхалоўскага кааператыва сельскагаспадарчых гурткоў. Узнік ён на базе МБМ у Пяньках і сельскагаспадарчых гурткоў у Вышкавым Грудзе і Тапалянах. Потым, у 1975 г. далучыліся Багеннюкі і Шымкі. Ужо ў першым годзе існавання СКР-у кіраўніцтва і працаўнікі паказалі, што могуць. Трэцяе месца ў краіне, занятае ў конкурсе „Тэрміновы і спраўны збор траў“, і 1300 тыс. зл. даходу, які быў найбольшы ў ваяводстве, з неба не ўпалі.

Вернемся аднак бліжэй сённяшняга дня і глянем, што тут зроблена і што плануюць. Як відаць, хапіла двухгадовай практыкі, каб выбраць нейкі напрамак дзейнасці. Што ж гэта за напрамак? А менавіта тое, што вырашылі разгарнуць гадоўлю авечак. На роздумы часу не трацілі. Мігам збудавалі вялікую, аж на 520 штук, аўчарню. Неўзабаве паявіліся і першыя чатырохногія жыхары. Аднак гэта толькі пачатак. Да 1978 г. плануюць пабудаваць яшчэ тры падобныя. Апрача гэтага, займаюцца сезоннай гадоўляй свіней. Маюць для іх спецыяльнае памяшканне ў Вышкавым Грудзе. Памяшчае яно 1600 штук. Разгарнуць гадоўлю — гэта яшчэ не ўсё. Трэба мець корм. Жывёла таксама есці хоча. Апора ёсць. Маюць каля 2000 га зямлі з дзяржаўнага фонду. Паверхня вялікая, але, на жаль, якасна не найлепшая. 500 га ў ваколіцы Тапалян — гэта адно каменне. Трыццаць год амаль нічога там не сеялі. Толькі між каменнем прабіваліся парасткі травы. І яны, працаўнікі новаўзнікшага СКР-у, вырашылі вярнуць гэтай зямлі жыццё. Праца была цяжкая. Трэба было выцятваць даволі вялікія камені. Зрабілі нават дзеля гэтага спецыяльныя прылады з плугамі і да восені 1975 г. усё было гатова. На тым месцы, што праз столькі год ляжала аблогам, зазелянелі лугі — пасбішча для авечак. Аднак не ўся зямля такая дрэнная. Частка яе надаецца пад пасевы. Сеюць перш за ўсё расліны, звязаныя з гадоўляй. Ну, гэта ўжо зразумелая справа. Раз спецыялізацыя, дык спецыялізацыя.

Варта сказаць яшчэ і пра сельскагаспадарчыя машыны, дзякуючы якім так хутка пайшлі ўперад. Ёсць іх тут шмат, бо аж на 28 млн. зл. Адных толькі трактараў маюць 85 штук. Маюць таксама 10 збожжавых камбайнаў і адзін камбайн для капання бульбы. Найважнейшае тое, што ўсе машыны спраўныя. Ды дзіўна, каб было інакш. Тут жа ёсць свой рамонтны пункт, на якім працуе 28 механікаў — выпускнікоў мясцовай школы. Выконваюць яны рамонт на 6 млн. зл. у год.

Варта было б яшчэ глянуць на ўмовы жыцця працаўнікоў. Пакуль што, нічога канкрэтнага сказаць нельга. Аднак дырэкцыя пра гэта ўжо думае. Плануюць пабудаваць жылыя памяшканні, святліцу і адміністрацыйны будынак. На ўсё гэта прызначылі 11 млн. злотых. (м.ш.)

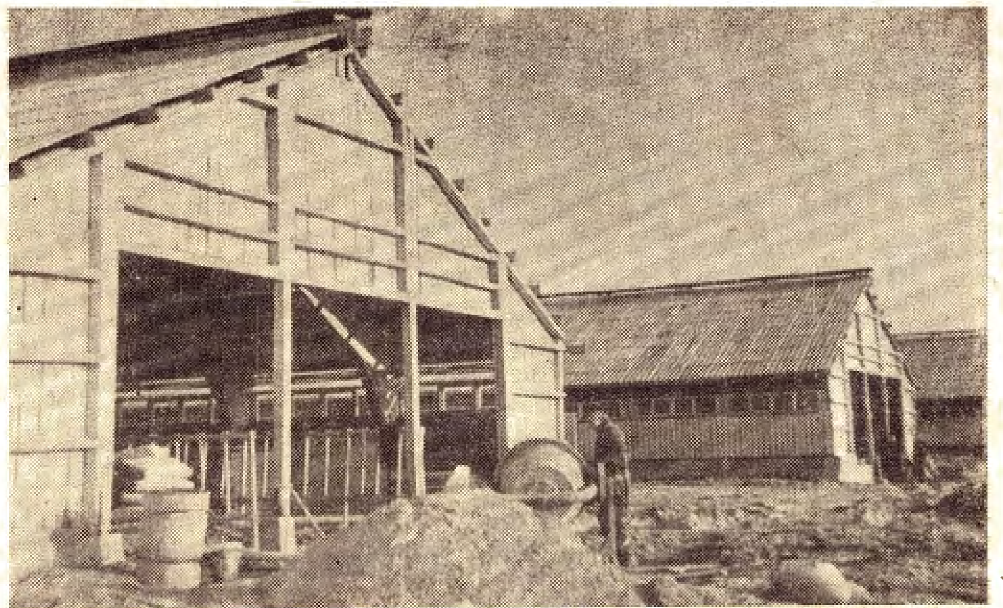
(Працяг са стар. 1)

— А ведаеце, таварыш Мартынюк, — гаворыць ваявода Топур, — відаць, прыдзецца мне ўжо рыхтаваць гэты каньяк.

Старшыня спулдзельні Міхаіл Хмель папрасіў нас у святліцу, якая адначасова з'яўляецца сталовай для рабочых. Памяшчаецца яна ў аграмадным мураваным будынку, якога таксама год таму назад яшчэ тут не было. Старшыня паказаў нам вялікую зялёную дошку, якую перасякаюць шэрыя стужкі дарог, рака Нараў, а сярод гэтага — убачылі мы белыя пункцікі вёсак.

— Вось так, — гаварыў ён, — у недалёкай будучыні будзе прадстаўляцца наша спулдзельня, у саставе якой будуць самыя розныя і шматлікія аб'екты, раскінутыя па цэлай гміне. Яе цэнтр будзе ў Нарве. Там пабудуем сваё бюро і жылы корпус для 86 сем'яў, яслі на 90 месц, баню і хімічную пральню; будзе там таксама цэнтр прафесіянальнай падрыхтоўкі кадраў для патрэб спулдзельні і новая дзесяцікласная сярэдняя школа.

У Тыневічах, як ужо ведаеце, будзем гадаваць мясную ялавічыну, у Дарапынцы і Крыўцы, дзе многа сенажаці

У кожным з гэтых будынкаў памесціцца 214 штук цялят. Аграмадную жывёлагадоўчую ферму будуе сабе спулдзельня прадукцыйная ў Тыневічах.

Каньяк ад ваяводы?

і добрая зямля — рашылі мы спецыялізавацца ў гадоўлі малочных кароў. Крывец ужо цяпер мае абору на 120 штук быдла, а мы яшчэ пабудуем новую, у якой памесціцца 500 штук кароў. Там таксама будзем вырошчваць цялят. Макаўка і Ваські — ужо традыцыйна — будуць займацца свінагадоўляй. З тым аднак, што ў Макаўцы перш за ўсё гадаваць будзем каля 600 штук свінаматак, ад якіх спадзяемся атрымаць 9000 парасят у год, а ў Васьках будуем аграмадны свінарнік для адкорму парсюкоў — да 12 тысяч штук у год... А вось за ракой Нарвай, дзе вёскі Сакі, Белкі, Іванкі і Трасцянка, — там спрыяльныя ўмовы для гадоўлі авечак. Лічым, што зможам гадаваць там 4 тысячы авечых матак, каб пасля разводзіць іх у поўным жывёлагадоўчым цыкле па суседніх вёсках...

Міхаіл Хмель гаварыў яшчэ пра будучыню Гародчыны, Ляхаў, Козлікаў і іншых вёсак Нараўскай гміны. Рысаваліся перад намі смелыя далёкасяжныя планы глыбокіх пераўтварэнняў цэлай структуры сельскай гаспадаркі гэтага раёна. Тут будучыня ўжо здзяйсняецца сёння. А старшыня Міхаіл Хмель — гэта вопытны чалавек, ужо не з адной печкі хлеб еў. Яго вопыт спалучыўся тут з энергіяй маладога кіраўніка прадукцыі Сяргея Мартынюка. І гэта самая лепшая аснова для поспехаў іх планаў. Дык я перакананы, што віцэ-ваяводзе Станіславу Топуру 22 ліпеня прыдзецца аднак паставіць гэты абяцаны каньяк.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

НАБЫВАЙЦЕ І ЧЫТАЙЦЕ!

Беларускі каляндар на 1976 год

— цікавы
— змястоўны
— карысны.

Знойдзеце ў ім: гадавіны, святы, імяніны, прагноз пагоды.

Не мала і цікава аб:

- *дасягненнях і недахопах у 20-гадовай дзейнасці БГКТ,*
- *як нарадзілася „Ніва“,*
- *польска-беларускіх літаратурных сувязях ад часоў Уладзіслава Ягелы і да Адама Міцкевіча,*
- *творчасці сучасных кампазітараў Беларускай ССР,*
- *што пісалі аб беларусах Беласточчыны ў Польшчы і БССР,*
- *сівой мінуўшчыне і нашай сучаснасці ваколіц Заблудава і Міхалова,*
- *гісторыі мястэчка Орля,*

а таксама:

- *багаты выбар вершаў і апавяданняў нашых творцаў з літаратурнага аб'яднання „Белавежа“,*
- *песні народных спявачак з вёскі Лука, гм. Нараўка,*
- *карысныя парады сялянам інжынера М. Сухажэбрскага,*
- *і шмат чаго іншага.*

„Беларускі каляндар на 1976 год“ вы набудзеце за адзіныя 20 злотых у:

- *аддзелах БГКТ у Беластоку, Бельску, Варшаве, Гайнаўцы, Гданьску, Мілейчыцах,*
- *беларускіх ліцэях Бельска і Гайнаўкі,*
- *васьмікласных пачатковых школах, дзе выкладаецца беларуская мова.*

Галоўнае праўленне БГКТ ахвотна высылае „Беларускі каляндар на 1976 год“ за паштовым залічэннем. Запатрабаванні кіруйце па адрасу: *Zarząd Główny BTS-K, Białystok, ul. Warszawska 11.*

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР — ВАШ ПРЫЯЦЕЛЬ, ЯГО МАЮЦЬ І ЧЫТАЮЦЬ Ў КОЖНАЙ ХАЦЕ!

Пра белавежскі калектыў

У 48 нумары „Нівы“ з 30 кастрычніка „Раса“ пісаў пра белавежскі хор. Гэты прыгожы калектыў выступаў многа разоў у Беластоку, выступаў на цэнтральных дажынках, у многіх дамах культуры нашага ваяводства. Вялікую папулярнасць заваяваў таксама на народных фэстынах, святах, акадэміях, розных сустрэчах у вёсках, як напрыклад, Семяноўка, Чыжы, Чарэўкі, Дубічы Царкоўныя, Белавежа, Рыбакі і г.д. Вядома, такі вялікі калектыў не можа выступаць у залах, дзе няма сцэны ці занадта цесна. Але „Белавежа“ мае шырокі план выступленняў на будучыню. Напэўна выступіць і там, дзе вы прапануеце, таварыш „Раса“.

Віктар Бура

(Працяг са стар. 1)

Камандзір пчалінай арміі

— Добры ён чалавек, — хваляць у вёсцы. — Мёду не шкадуе. Калі толькі даведаецца, што нехта хворы, адразу прынясе цэлы слоік. І то так, дарам. Пра грошы нават і слухаць не хоча.

Толькі каля адных пчол работы, здаецца, хапае па самыя вушы. Усё ж такі гады. Ужо і лягчэй пажыць трэба было б. Але Андрэй Шаховіч сам, як тая пчала. Не можа сядзець без працы. Ад ранку да вечара восенню і зімой заўсёды нешта майструе. То вуллі, то прызбу да іх робіць. А летам і вясной — у полі. Не, і думаць не хоча аб тым, каб яго зямля аблогам ляжала. Разам з жонкаю абрабляюць. А ў жніво, малацьбу ці капанне бульбы сын з Бельска прыязджае дапамагаць. Праца аж кіпіць. Ужо гадоў шэсць кантрактуе рапс. На наступны год таксама падпісаў умову з дзяржавай на 1,5 га. Гэта ж мёданосная расліна, як жа ж не сеяць?

І аж не верыцца, што столькі энергіі, якой так часта не хапае маладым, ёсць у старэйшага чалавека. Вось каб усе так любілі працу! (ша)

Фота **Я. Цялушэцкага**

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЦІШКА ГАРТНЫ — ЧАСТКА II

Шляхам самаадукацыі Гартны атрымоўвае значныя веды. Яны дазваляюць Гартнаму здаць пасьпяхова экзамены ў Несвіжскую семінарыю. Аднак па палітычных прычынах не быў прыняты ў гэтае вучылішча. Досыць шырокія веды, дзейнасць у мясцовай арганізацыі сацыял-дэмакратаў, урэшце сувязь з „Нашай нівай“, — усё гэта былі праявы грамадска-палітычнай актыўнасці Гартнага. Да гэтых праяваў трэба залічыць удзел Гартнага ў рэдагаванні ў 1910 і 1911 г.г. капыльскіх рукапісных журналаў „Зара“ і „Голас нізу“. Журналы гэтыя рэдагаваліся на рускай мове. Цікава тое, што „Голас нізу“ меў беларускі дадатак „Вольная думка“. У той час Гартны быў шырока вядомым у Капылі „літаратарам“. Яго вершы на рускай і беларускай мовах карысталіся ў мясцовых колах значнай папулярнасцю.

Бадай найбольш тыповай рысай характару маладога Гартнага была схільнасць да падарожжаў. У гэтым сэнсе Гартны, мабыць, не мае сабе роўных у асяроддзі беларускіх пісьменнікаў.

У 1909 годзе Гартны пакідае родны Капыль і пачынае вандроўку, якая, па сутнасці, скончылася разам з канцом жыцця. Чым кіруецца Гартны, адпраўляючыся ва ўсе новыя падарожжы? Адна з прычын — гэта пошукі працы. Аднак, хто ведае, ці не больш істотнай была цікаўнасць да свету, імкненне да пазнавання жыцця ў розных яго праявах. Гартны аб'ехаў многія гарады і мястэчкі Беларусі. І як бы гэтага было яму мала, рушыў далей — на Украіну, а пасля на Літву і Латвію. У 1913 годзе Гартны апынуўся ў Пецярбурзе. Пачаў працаваць на заводзе „Вулкан“. Дагэтуль Гартны наогул працаваў у рамесных гарбарскіх майстэрнях, у Пецярбурзе папаў у асяроддзе вялікага пралетарыяту. Гэта не магло застацца без уплыву на яго погляды і свядомасць. Звязваючыся арганічна з цэлым пралетарскім асяроддзем, Цішка Гартны не парываў адносін з капыльскімі сябрамі. І, мабыць, не без яго ініцыятывы была накіравана рабочымі ў кастрычніку 1913 года ў Дзяржаўную Думу петыцыя, у якой выступіла патрабаванне эмансіпацыі для беларускай мовы, свабоднай дзейнасці нацыянальным арганізацыям і адкрыцця беларускага універсітэта.

Пры гэтым Гартны ўваходзіць у цесны кантакт з беларускай калоніяй у Пецярбурзе. Беларусы групаваліся тут перад усім вакол прафесара Пецярбургскага універсітэта Б. Эпімаха-Шыпілы. Вучоны гэты ініцыяваў развіццё нацыянальна-навуковага руху сярод студэнтаў-беларусаў і адыгрываў вялікую ролю ў дзейнасці выдавецтва „Загляне сонца і ў наша аконца“. З выдавецтвам гэтым звязвалі Гартнага эмацыянальныя і творчыя мэты. У пецярбургскі перыяд Гартны не спыняе таксама супрацоўніцтва з „Нашай нівай“, у якую высылае і карэспандэнцыі і вершы.

Праўда, у гэты час Гартны супрацоўнічае таксама з рускімі газетамі. Дасылае ў іх інфармацыйныя матэрыялы і свае вершы, напісаныя на рускай мове. Такім чынам, інтэрнацыянальнае выхаванне, пачатак якому даў Капыль, у Пецярбурзе паглыбляецца і расшыраецца.

У канцы кастрычніка 1916 г. у суровых умовах вайны Гартны ўчыняе свайго роду подзвіг — пачынае рэдагаваць беларускую газету „Дзенніца“. У хуткім часе „Дзенніца“ стане органам рэвалюцыйнай беларускай думкі ў Петраградзе. З гэтай газетай пойдзе Гартны насустрач дзвюм рэвалюцыям 1917 года — лютаўскай і кастрычніцкай. Вастрыё сваёй публіцыстыкі скіруе ён супраць тых, хто будучы лёс Беларусі не захоча звязваць з рэвалюцыйным, інтэрнацыяналістычным працэсам у Расіі.

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Аляксандр Міхальчук

У вёсцы Локніца прыцягвае вока хата Аляксандра Міхальчука. Яна памаляваная, з прыемным ганачкам, за прыгожай агароджай. У ёй жыве адзін з лепшых гаспадароў у Бельскай гміне. У хаце ёсць вада з крана, цэнтральнае ацяпленне, усе пакойчыкі блішчаць свежай фарбай. Гаспадары Вера і Аляксандр Міхальчукі прыдбалі халадзільнік, тэлевізар, праігрывацель (усе вельмі любяць слухаць беларускія і рускія песні з грампласцінак).

Селянін Аляксандр Міхальчук ахвотна расказвае нам аб тым, што прадае дзяржаве столькі малака, як ніхто з аднавяскоўцаў. Штогод здае на мяса па некалькі бугаёў. Гадуе пару дзесяткаў свіней. На будучы год локніцкі земляроб закантрактаваў каля чатырох гектараў дахадовых раслін: рапсу (рапаку), канюшыны і сырадэлі. Усё на насенне. Мае яшчэ пчалінуую пасеку на дваццаць вулеяў, з якой мёд прадае кааператыву „Лес" у Гайнаўцы на пункце скупкі ў Парцаве.

Вопытны гаспадар мае добрыя сельскагаспадарчыя будынкі — новую клуню, мураваную, выбеленую вапнай абору і хлявы. Намераны ён купіць сабе трактар і прыдбаць яшчэ з пяць гектараў зямельных угоддзяў.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

СЛЕД ЧАЛАВЕЧЫ

Ва **Уладзіслава Літвінчука** з Суража ўсё пачалося выпадкова. Аднойчы ўвесну 1936 года араў ён свой палетак і раптам пачуў, што нешта скрыганула па паліцы плуга. Затрымаў ён каня, глянуў — камень. Узяў ён яго ў руку і панёс у крушню. Але ідучы, прыгледзеўся ўважней, і здалося яму, што знаходка нагадвае сашнік ад плуга. Яшчэ больш здзівіўся ён, калі ў тым жа месцы выараў каменную сякеру. Вечарком занёс абодва камені настаўніку мясцовай школы Стафінскаму. Той дакладна агледзеў абедзве рэчы і ўсклікнуў: „Пане Літвінчук, вы знайшлі скарб! Цудоўны скарб! Гэта ж рала і тапор з каменнай эпохі!" І тут жа сеў і напісаў пра літвінчукавую знаходку ў гродзенскі краязнаўчы музей. Неўзабаве адтуль прыехаў дырэктар музея, археолаг Ю. Ядкоўскі, і ў ваколіцах Суража яны ўтрох пачалі паверхневыя пошукі слядоў мінуўшчыны. Плён быў багаты: гродзенскаму музею прыбыло дзесяткі каштоўных экспанатаў, а У. Літвінчук ужо не мог адарнаць вачэй ад зямлі. Араў ён ці капаў яму на бульбу, баранаваў ці пас дабытак на беразе Нарвы — усё прыглядаўся да кожнага каменьчыка ды чарапка, напаўняў імі кішэні і нёс дахаты. Цэлымі вечарамі праседжваў над кніжкамі па гісторыі ды на роздумах. Такая самаадукацыя давалася яму цяжкавата: закончыў ён усяго „двухклассное народное училище", а ў 35-гадовым узросце вучоба прыходзіла нялёгка.

— Але я не апускаў рук, — кажа У. Літвінчук. — Калі іншыя ў вольны час ішлі да суседзяў на пасядзелкі ці на гульні ў карты або проста, каб „раздушыць" чарговую „паўлітроўку", я карпеў над кнігамі, чарапкамі ды каменнямі. А іх ўсё прыбывала. І перада мною, звычайным грэчкасеем, пачалі адкрывацца таямніцы мінулага зямлі: эры, перыяды, тысячагоддзі і стагоддзі. Паўставалі мае зборы розных скалаў і метэарытаў, пастацей жыцця — выкапнёвыя папаратнікі, крэменезёмныя губкі, амоніты, янтар, чашкі выкапнёвых бізона, зубра і бурага мядзведзя. І зразумела — сляды людской дзейнасці: каменныя прылады — скрабачкі, вастрыі стрэлаў, тапары, ралы, кераміка; вырабы з жалеза і бронзы — наканечнікі копій, восці, сякеры і аграмадны збор манет, пачынаючы ад старажытнай Грэцыі і Рыма.

Праўда, быў і значны перапынак у гэтым захапленні старажытнасцямі — гады гітлераўскай акупацыі, калі трэба было думаць аб ратунку для сваёй сям'і і іншых людзей. Аднойчы вясною 1943 г. паблізу Суража паявіўся дэсант савецкіх партызанаў. Нягледзячы на смяротную небяспеку для свайго жыцця і сям'і У. Літвінчук дастаўляў ім харчы, зброю і дынаміт. І колькі было радасці, калі ўжо пасля вайны гасцяваў у яго адзін з членаў таго ж атрада, але цяпер са званнем палкоўніка!

— Пасля вайны я зноў вярнуўся да свайго любімага занятку. Зборы ўжо былі такія значныя, што ў 1946 г. я збудаваў на панадворку спецыяльную павець і цікаўным адкрыў доступ да маіх знаходак. Потым адвёў на іх адзін пакой у сваім доме, затым два пакоі, а цяпер, як бачыце, амаль увесь мой дом заняў грамадскі музей. У мяне каля 500 тысяч экспанатаў. Яны займаюць усе паветкі, хлеўчыкі, панадворак.

Амаль штодзень наведваюцца ў музей У. Літвінчука студэнты гісторыі з Варшавы і Беластока, прыязджаюць археолагі і геолагі, прыходзяць вучнёўскія экскурсіі з суражскай пачатковай школы і іншых школаў, заглядаюць турысты. У тоўстую памятную кнігу музея ўпісаліся сотні наведвальнікаў, выказваючы сваё шчырае захапленне цудоўным чалавекам і яго ўнікальнымі зборамі па гісторыі роднай зямлі.

Цяпер У. Літвінчуку ўжо 74 гады. Абсталяваць музей і ўтрымаць яго памагае суражскае гміннае ўпраўленне. Але сабраныя экспанаты дастойны таго, каб апынуцца ў залах спецыяльна ўзведзенага для гэтых мэт будынка суражскага краязнаўчага музея. Гэтага дамагаецца грамадства Суража і аб гэтым думае гміннае ўпраўленне. Што ж, кошт такой пабудовы вялікі, і з ёю трэба пачакаць. Але гэта напэўна наступіць, і каштоўнейшыя зборы Уладзіслава Літвінчука будуць няспынна вучыць і захапляць наступныя пакаленні.

Ігнат Снарскі
Фота аўтара

Уладзіслаў Літвінчук пры нядаўняй знаходцы ў русле ракі Нарвы — фрагментах разьбы ў дрэве недзе з XIII— XIV стагоддзяў.

попросіла б коніка, знаю — не дадут.
Обернусь зозулею — стану ковαті,
можэ ўчуе братішок, коня пасучы,
можэ ўчуе братішок, коня пасучы.
Ой, не ўчуў мой братішок, коня пасучы,
не ўчула й сестронка, по воду ідучы,
не ўчула і сестронка, по воду ідучы.
Не ўчула і сестронка, по воду ідучы,
оно ўчула мамонька, у сенях ходячы,
оно ўчула мамонька, ў сенях ходячы:
— Ой, мое ж вы детонькі, мое вы родны,
чуете: зозуленька жалобно куе,
чуете: зозуленька жалобно куе.
А то не зозуленька, то ваша сестра
сівою зозулею обернулася,
сівою зозулею обернулася.

Ад Веры Паповай, 1932 г. нараджэння, г. Беласток, якая навучылася гэтай песні ад сваіх матулі, бабулі і цёткі, што жылі ў вёсцы Гнецюкі каля Заблудава, запісаў 20 кастрычніка 1975 г. М. Гайдук. Нотная транскрыпцыя з магнетафоннай стужкі — Л. Панько.

(Працяг са стар. 2)

У сяброў над Ользай

дэцкім паветах, у 1974 годзе было занатавана 174259 тамоў кніжак, 6829 чытачоў, у тым ліку 2777 — гэта моладзь.

ГП ПКАС сістэматычна вучыць актыў, як весці аматарскія калектывы. І так, у 1974 годзе былі арганізаваны тры курсы: вячэрні курс сцэнічнай грыміроўкі для 25 удзельнікаў, вячэрняя студыя жывога слова для 12 чалавек; 6-дзённы курс працы рэжысёра і акцёра для 22 удзельнікаў.

Ва ўсіх акадэмічных цэнтрах (Астрава, Аламунец, Брно, Братыслава, Прага) акадэмічная секцыя „Еднасць" арганізоўвае розныя спатканні, краязнаўчыя экскурсіі, спартыўныя мерапрыемствы, канцэрты і фільмовыя сеансы. На цэнтральным узроўні арганізуюцца традыцыйныя акадэмічныя балі, шмігусовыя і сільвестровыя забавы.

Пры ГП ПКАС арганізоўваюцца прафесіянальныя клубы, як, напрыклад, клуб тэхнікаў, клуб настаўнікаў, клуб медыкаў, а таксама іншыя клубы, як клубы маладых, клубы жанчын і інш. Дзейнасць іх абапіраецца на прынцып таварыскіх сустрэч, на якіх умацоўваюцца веды ў галіне польскай мовы, а таксама ў адпаведнай галіне ведаў аб Польшчы.

На тэрыторыі, ахопленай дзейнасцю ПКАС, ёсць польскія прадшколлі, аддзелы пры чэшскіх прадшколлях — разам ахопліваюць яны 1386 дзяцей. Ёсць таксама польскія школы, у якіх навучанне чэшскай мове пачынаецца ў III класе. У гэтых школах вучыцца каля 5 тысяч моладзі. Ёсць таксама польскія гімназіі паралельна з рознымі сярэднімі школамі — эканамічнай, медыцынскай, прамысловай і сельскагаспадарчай, у іх вучыцца каля 900 вучняў. З усімі гэтымі школамі і прадшколлямі сістэматычна супрацоўнічае школьная камісія ГП ПКАС, якая дапамагае ім вырашаць розныя праблемы, звязаныя з навучаннем польскай мове, арганізацыяй мерапрыемстваў і выхаваўчай працы.

Думаю, што некаторыя формы багатай працы ПКАС можна было б выкарыстаць і ў дзейнасці нашага таварыства.

Янка Зенюк

У гміне Нараўка

ПАЛЕПШЫЛАСЯ

У гміне Нараўка заўсёды былі цяжкасці з выкупам мінеральных угнаенняў. Але ў бягучым гаспадарчым годзе сітуацыя ў гэтай галіне значна палепшылася. На 8 снежня план гміны па ўгнаенню быў выкананы ў 61%. У аналагічным часе ў мінулым гаспадарчым годзе план выкананы быў толькі ў 42%.

БУДЗЕ РЭСТАРАН

У Нараўцы будзе будавацца рэстаран на 200 месц. Памяшканне будзе мець таксама „гатэльную" частку на 30 месц. Гэты неабходны аб'ект будзе спрыяць шырэйшаму зацікаўленню турыстаў Нараўкай і ваколіцай. На будову яго прызначана 1 млн. 400 тысяч зл. Пры гэтай будове прадбачаны вялікі ўклад грамадскай працы мясцовага насельніцтва.

НА НОВЫМ МЕСЦЫ

Святліца ў Семяноўцы ў дрэнным стане. Будзе яна пераведзена ў другое месца, непадалёк ад крамы, і будзе значна павялічана. Кошт гэтай перабудовы складзе больш 30 тыс. зл. Гэта будзе адна з важнейшых спраў у галіне культуры ў гміне Нараўка ў 1976 годзе.

ПАСЛУГІ

У бягучым 1976 годзе ў Нараўцы будзе будавацца дом паслуг. Будуць мець у ім сваю сядзібу пункт дзявярства, цырульня і іншыя. (мх)

ЧАТЫРЫ ПАВІЛЬЁНЫ

ГС у Нараўцы запланаваў пабудаваць чатыры гандлёвыя павільёны ў Гушчэвіне, Семяноўцы, Ляўкове і Семенякоўшчыне. Дагэтуль аддадзены ў карыстанне павільёны ў Гушчэвіне і Семяноўцы. Прадаюцца ў іх тавары першай патрэбнасці. Пабудаваны таксама фундамент пад павільён у Ляўкове і неўзабаве пачнецца яго мантаж з гатовых элементаў. (ця)

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Браты А. і В. падзялілі паміж сабой гаспадарку бацькі без суда. У выніку гэтага падзелу А. быў вымушаны даязджаць да дарогі на адну з сваіх дзялянак праз поле, якое прыпала В. Пераязджаў ён каля мяжы, дзе нават польнай дарогі не было, бо апрача яго ніхто з гэтага праезду не карыстаўся. Паколькі падзел гаспадаркі паміж А. і В. быў нефармальны, гаспадарка надалей лічылася супольнай уласнасцю, і В. не меў права забараняць А. праязджаць. У 1974 г. браты атрымалі акт уласнасці, кожны на зямлю, з якой дагэтуль карыстаўся. Тады В. загарадзіў праезд, і А. не мае як даязджаць да свайго поля. Ці можа А. дамагацца праезду праз поле В?

АДКАЗ: В. не меў права самавольна загарадзіць праезд, і таму А. можа патрабаваць у судзе, каб В. разабраў плот і не перашкаджаў карыстацца з праезду. Ён павінен быў бы толькі даказаць, што дагэтуль ён карыстаўся з праезду. Аднак права ўласнасці мацнейшае, чым права карыстання. Таму, калі б В. падаў у суд, патрабуючы забароны А. праезду праз яго поле, справу ў судзе выйграў бы. Каб пазбегнуць непатрэбных судоў, А. павінен выступіць не з патрабаваннем аховы яго карыстання, а павінен дамагацца ўстанаўлення сервітуту праезду праз поле В. за адпаведную плату (аднаразовую або штогадовую). Гэткі сервітут можа быць устаноўлены толькі ва ўмовах, калі няма даезду да публічнай дарогі на тую дзялянку праз сваё поле. Сервітут не можа быць устаноўлены, калі б А. праз уласнае поле мог даехаць да публічнай дарогі, хоць бы гэткі даезд быў значна менш зручны, чым праезд праз поле В.

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Валя з Чараўкоў (гміна Юхновец).
Фота Я. Цялушэцкага.

Куток практычных ведаў

КАКТЭЙЛІ

У перыяд карнавалу, калі сустрэчы родзічаў і знаёмых вельмі насіляюцца, калі моладзь амаль штотыдзень весяліцца і гуляе, прапануем (асабліва на маладзёжны вечар) адзін рэцэпт на смачны кактэйль, тым больш, што ў святочны перыяд паявіліся ў магазінах розныя паўднёвыя фрукты, якія, як вядома, маюць вельмі арыгінальны, спецыфічны смак і прыдаюць кожнаму кактэйлю нязвыклы арамат.

Што такое кактэйль? Кактэйль — гэта сумесь розных вадкіх прадуктаў (малака, кефіра, сокаў, мёду) з алкаголем ці фруктамі, або з адным і другім. Вясной, напрыклад, вельмі многія робяць кактэйлі з кіслага малака і трускалак, дадаючы крыху цукру. Пазней можна выкарыстаць дзеля гэтага маліну, чорныя парэчкі, суніцы.

Добра, калі хто мае міксер. Тады справа простая: кладзеш усё ў міксер, уключаеш яго і праз дзве мінуты кактэйль гатовы. З ягад і кіслага малака, скажам, зробіцца пушыстая маса, піць якую — вялікая асалода. Хто міксера не мае, павінен ягады расцерці і тады ўсе прадукты разам збіць венічкам.

БАНАНАВЫ КАКТЭЙЛЬ

Палавіну спелага банана, паўшклянкі малака, 1 яечка, па смаку цукар (прыблізна чайную лыжачку) і крыху лімоннага соку дакладна змяшаць у міксеры і падаваць у шклянках з кавалкам лёду. Хто любіць — можа дадаць крыху мускатнага арэха (мушкаталовай галкі).

Гаспадыня

ВЕР-НЕ ВЕР

Дарагі Астрон! Сніцца мне, быццам супрацоўнік мой прынёс на работу ва ўстанову курыцу. Паказвае працаўнікам яе. Глядзім, яна даволі вялікая, але хворая. І я яму гавару: пасадзі яе і ён саджае яе туды, дзе я яму паказала.

Далей, у тую ж самую ноч сніцца, што я едзе на вёсцы і нясу пеўня. Ён вялікі, прыгожы, і што дзіўнае, блакітныя на ім пер'і. Прынесла я яго на нейкі панадворак, паставіла і кажу жанчыне, якая там штосьці рабіла: „Глядзіце, які прыгожы певень!"

Астроне! Ніколі ты не пісаў, што абазначаюць куры і пеўні, але мусяць яны нешта абазначаць. Чаму так упарта сніліся мне ў адну ноч? Крыху баюся, ці не чакае мяне што благое...

Галіна

Не бойцеся! Курэй і пеўняў сніць заўсёды варта. Курыца — выгада і прыбытак. Думаю, што чакае вас вялікі прыбытак ад свайго супрацоўніка. Аднак, курыца была хворая, баюся, што будзе пры гэтым нейкая загвоздка. Усё, аднак, выйдзе па-вашаму, бо курыцу вам калега пасадзіў туды, куды вы паказалі. Гэта пацвярджае і певень, які вам прысніўся, тым больш, што быў ён блакітнага колеру, а гэты колер заўсёды абазначае нешта добрае. Чакаюць вас нейкія радасныя весткі, спакой і задавальненне.

Астрон

Дарагое „Сэрцайка"! Я сама з вёскі, але закончыўшы школу, пайшла працаваць у горад. Пару месяцаў назад прыйшоў да нас новы працаўнік. Ён не такі ўжо малады, яму 29 год. Прыстойны, інтэлігентны. Звярнула я на яго ўвагу з першага дня, але і ён на мяне таксама. Часта прыходзіў у пакой, у якім я працую, і пачалі мы спатыкацца пасля працы. На рабоце ўжо ведалі, што мы ходзім, і аднойчы сяброўка, з якой я так сардэчна падружыла, сказала, што ён разведзены. Я моцна ўсхвалявалася, не пайшла на спатканне. Але было мне вельмі сумна, а раніцай, як толькі я прыйшла на работу, ён ужо мяне чакаў. Здзіўлена спытаў, што здарылася, а я яму выгарнула ўсё, што аб ім чула. Ён прызнаўся, што быў жанаты. Жыў з жонкаю два гады і развёўся. Але дзяцей з ёй не меў, вось гэта і было прычынай разводу. Пасля таго некалькі год быў нежанаты і тут спаткаў мяне і толькі са мной хоча звязаць свой лёс, ажаніўся б са мной адразу, каб толькі я згадзілася. Але я, „Сэрцайка", страціла да яго давер, мне стала страшна, каб і мяне калі не пакінуў, ну і само слова „разведзены"...

Крыся з Беластока

Крыся! Сапраўды слова „разведзены" кідае на чалавека цень, думаем адразу аб ім дрэнна, адносімся з недаверам. І ці слушна? Ці абавязкова мусіць быць ён вінаваты? Ды і тая прычына, якую ён падае, дастаткова, каб узяць развод. Кожны ж мужчына, калі жэніцца, дык і дзяцей хоча мець. Так ці інакш, раю табе не спяшацца з замужжам. Перш за ўсё мусіш дакладна яго пазнаць. А на гэта трэба часу. Бо калі маскуецца, дык гэта на даўжэйшую мэту яму не ўдасца, як кажуць „шыла з мяшка вылезе".

„Сэрцайка"

— І што ж рабіць? — з трывожнай панысласцю ў голасе спытаўся Блішчынскі, седзячы над картай.

— Трэба чакаць. Можа, увечары выберамся, — сказаў Цімошкін, адчуваючы, што перамагчы стому ў яго ўжо няма сілы.

— Цяпер нам капцы, разумееш? — нерваваўся пісар. — Вось дык улезлі!

— Вось табе і тылавыя часці! — з ціхай злосцю азваўся Цімошкін. — Хоць бы да франтавых выбіцца.

— Чорт ведае, што такое.

— Думай. Ты ж разумны. Ты вёў.

— Ага, я вёў, — зазлаваў Блішчынскі. — Я вёў не да немцаў, а да сваіх. Не забывайся.

— Можа скажаш яшчэ, што ты ратаваў мяне? — без усякага запалу запытаў Цімошкін, тулячыся да саломы. Блішчынскі скіраваў на яго свае маленькія і вельмі рухавыя вочкі і глядзеў, нібы на вінаватага — са злосцю і прыкрасцю ад усіх іхніх цяперашніх няўдач.

— Свінчо нясмаленае! Каб не я, ты і цяпер пад тым кустом ляжаў бы, сябрука б чакаў.

— А ты б і цяпер пад агароджай сядзеў, — нядоўга думаючы, выпаліў Цімошкін. У хлопца ўжо накіпала на земляка — і за пахвальбу, і за бессаромную баязлівасць, і наогул за ўсё ранейшае, змоўчанае, перажытае ў сабе.

— Ты што? Напраўду думаеш, што я баязлівец? — запальчыва ўсклікнуў Блішчынскі. — Думаеш, за сваё жыццё баюся? Можа і так. Дапусцім. Хай. Але не забывайся: я гарматы не кінуў, як некаторыя... смелыя. А за гармату ты глядзі... Варта дазнацца начальству і... Разумееш?

— А што гармата? — адкінуўся ад саломы Цімошкін. — Мы што — ворагу яе аддалі? Ці павінны былі цягнуць? Шчарбак вунь клін у рэчмяшку нясе, а болей што?

Блішчынскі змаўчаў, а Цімошкін падумаў, што, пэўна, ён не забудзе ўжо на тую гармату. Можа яшчэ, выйшаўшы да сваіх, перакруціць усё ды наплявузгае начальству — тады паспрабуй дакажы, што не так. Але хлопец не хацеў задзірацца, ліха на яго — урэшце было аб чым непакоіцца куды болей.

Ён зноў падаўся ў застрэшак, Блішчынскі ж, відаць, не на жарты ўзрушаны новай няўдачай, гугнява скардзіўся:

— А цяпер нам канцы. Гэта як піць даць. Калі нават і выберамся. Цяпер мы — акружэнцы. От жа д'ябальскае ліха! Улезлі!..

Цімошкін і сам ведаў, што гэта кепска. Праўда, дагэтуль хлопец аб тым не думаў, яму ўсё здавалася, што да ранку яны выйдуць з варожага тылу, знойдуць сваю дывізію і ўсё растлумачаць. Але вось гэта затрымка, вельмі падобная на пастку, сустрэла хлопцаў на іх шляху да паратунку. Было ад чаго непакоіцца.

— Цяпер акружэнцы, разумееш? — казаў Блішчынскі. — У анкеце ўжо не напішаш, што ў палоне і акружэнні не быў. Цяпер чортаў знак. Ды яшчэ асобы аддзел на цыгундар возьме. Разумееш?

— А за што браць? — сказаў Цімошкін. — Што мы, якія злачынцы, ці што?

— Гэ, злачынцы! Дзівак, — азваўся Блішчынскі. — Ты, мабыць, мала яшчэ пабачыў. А я дык ведаю. Злачынцы ці не злачынцы, а цяпер на кручок і — хадзі сюды, галубчык. Дакажы, што ты не вярблюд.

Хто ведае чаму — ад гэтага чалавека ішло адно кепскае. Навошта ён напамінаў пра тое, хіба мала было турботаў для іх, знясіленых, галодных, параненых? У Цімошкіна ад тых яго слоў паднялася ў душы злосная крыўда, але ўсё ж нейкай цвярозай частачкай пачуцця ён згадваў, што ў якойсьці меры сержант мае рацыю. Хлапец і сам памятаў некалькі выпадкаў, калі тых, што выйшлі з акружэння, адпраўлялі ў тыл і там наладжвалі следства. Праўда, тады яго гэта не дужа кранала, цяпер жа сам вось апынуўся ў такім становішчы. Ну, але хай правяраюць, хай пішуць пратаколы, думаў Цімошкін, ён нічога кепскага не зрабіў, і сумленне ў яго чыстае.

І быццам у адказ на гэтыя думкі Блішчынскі неяк панысла сказаў:

— Табе-то што? З цябе многа не возьмеш. А ў мяне вось вучоба гарыць. Разумееш? Тысячу халер на іх галаву! — злосна дадаў ён.

— Якая гэта вучоба?

— Якая? На курсы павінны былі па-

ТРЫБУНА чытачоў

Кааперацыя СКР з гаспадарамі

Дзеля павелічэння гадоўлі свіней і ялавічыны СКР у Шудзялаве з сядзібай у Паўночным Востраве прыняў такі план: аддае ён гаспадарам свінаматкі па таннай цане і пабірае зарплату выгадаванымі ў 30-45 кг вархлякамі. Многія гаспадары ўжо скарысталі з гэтай формы.

У ялавічыне даецца гаспадарам 5 і больш цялят і гаспадары гадуюць іх да вагі 400 і больш кг, за кожны кілаграм атрымаюць па 24 зл. СКР дае і корм па нізкай цане. Ды ўсё ж не ўсе гаспадары гэта добра разумеюць і таму не многія з іх кааперуюць з СКР у павелічэнні гадоўлі.

Я звяртаюся да гаспадароў Шудзялаўскай гміны: паспрабуйце скарыстаць з карысных умоў у гадоўлі свіней і ялавічыны. Жадаю поспехаў!

Я. Бандарук

Ужо лета празвінела

Пад такім загалоўкам я даўней змясціў артыкул у „Ніве" пра дарогу Кнаразы — Храбалы. І ўжо сапраўды лета празвінела, а цяпер зіма звініць, а на кнаразоўскай дарозе работа кіпіць. Пры нагрузцы пяску працуе экскаватар, трактары толькі паспяваюць вазіць, а на дарозе працуюць спецыялісты. Калі толькі пагода не падвядзе, дык праца хутка пойдзе ўперад, бо ўжо шмат насыпалі дарогі.

Варта яшчэ дадаць, што пяску ў нас купляць не трэба, каля вёскі ёсць вялікія ўзгоркі. Праўду адказаў начальнік гміны Храбалы, што праца на дарозе хутка пачнецца. Калі ён давядзе гэтую дарогу да парадку, дык яму гонар і пахвала будзе.

Міхал Кірылюк
Кнаразы

Ад рэдакцыі. Аўтар піша пра працу, якая кіпіць. А прайшло ўжо і часу крыху, як матэрыял гэты ад нашага карэспандэнта прыйшоў (ведаем жа ўсё пра прадукцыйны цыкл „Нівы") і верым, што ц я п е р дарога ўжо закончана, аб чым напэўна паведаміць нам наш карэспандэнт.

Да друга

Прыйшла даждлівая восень,
Па небе хмары плывуць,
Хутка зіма завітае ў сені,
Хутка зімовыя ветры задзьмуць.

Але не бойся ты лютай зімы,
Дружа і сябра мой мілы!
Радасць давай, весяліся, бо ты
Надзея і сіла радзімы!

Валянцін

слаць. Разумееш? На курсы малодшых лейтэнантаў, — удакладніў Блішчынскі. — А цяпер, мабыць, амба. Не пашлюць жа акружэнца, — казаў ён, змрочна ўглядаючыся ўдалячынь і калупаючы ў зубах саломінай.

Цімошкін ад здзіўлення аж зварухнуўся — дык вось таму такі клопат аб сваёй рэпутацыі і столькі нуды. Ну вядома ж, уночы ля таго вала ён казаў праўду. Гэты чалавек, апроч як пра сваё жыццё, яшчэ дбаў і пра нейкую кар'еру на фронце. На гэтае быў здольны толькі Блішчынскі. Яшчэ немаведама, ці вынесці адсюль ногі, а ён ужо бядуе, што не ўдасца трапіць на курсы. Яно і зразумела, бо Грышка ўсюды намагаўся знайсці якую карысць для сябе: адзіны раз, калі яму не пашанцавала, здарылася вось цяпер, і таму ён так упарта выкручваўся.

У той ранак абодва яны былі ў роўных абставінах, шанцы на выратаванне ў іх таксама былі аднолькавыя, і загінуць яны маглі разам. Але Цімошкін усё ж не мог не адчуць у сабе прыемнага зларадства, што ўрэшце і яго-нага земляка напаткала бяда. Хоць раз пазнае, дзе ракі зімуюць, а то прасядзеў паўгода ў штабе, нахапляў медалёў ды яшчэ захацеў стаць афіцэрам.

(Працяг будзе)

Навагодні вечар

Сяджу з сям'ёй у ціхім, утульным пакоі. У хаце святочны настрой. У кутку навагодняя ёлка мігаціць рознакаляровымі агеньчыкамі. А недалёка, у клубе, баль. Іграе аркестр, кружацца пары. З усіх бакоў чуваць вясёлы спеў і шчаслівы смех людзей. Карнавальная ноч. Ноч шчасця, музыкі і спеву.

У гэты вечар кожны з нас успамінае мінулае. І ў маіх думках пачаў вырысоўвацца вобраз...

Было гэта ў снежні 1945 года. У нашу вёску пачалі вяртацца людзі, якіх ваенная завіруха раскінула па ўсім свеце. І мы з дня на дзень выглядалі бацькі, які быў у канцлагерах. Каго толькі не пыталіся, ніхто не мог нам нічога сказаць. Адны казалі, што напэўна прапаў без весткі, а іншыя падтрымоўвалі на духу. Мы чакалі. Нейкая дзіўная іскарка надзеі тлілася ў нашых сэрцах.

Вярнуўся бацька з барадою і вусамі, у доўгім белым кажуху. Быццам Дзед Мароз усунуўся ў нашу хату. А за плячыма мяшок з падарункамі. Сапраўдны мяшок і з сапраўднымі падарункамі. Колькі радасці, колькі ж уцехі было ў нас, немагчыма цяпер уявіць! Аднак самым шчаслівым было тое, што навагодні вечар, першы навагодні вечар пасля вайны мы ізноў будзем праводзіць усёй сям'ёй. І хаця не было ў нас тады багата застаўленага стала, як цяпер, але радасць, што бацька вярнуўся дамоў і мы засталіся ў жывых, напаўняла нашы сэрцы.

Так, гэта ўжо 30 год пасля вайны. Мы выраслі, сталі бацькамі. Кожны мае сваю сям'ю і свае клопаты. Ваенныя гады, гады нядолі, нястач і слёз, пайшлі ў забыццё. Толькі часам, у традыцыйныя вечары, як цяпер, вяртаемся да ўспамінаў. Расказваем ужо сваім дзецям аб далёкім мінулым, быццам гісторыю. І радасна робіцца на сэрцы, калі бачым багата застаўленыя сталы, вясёлы смех дзяцей, калі падымаем за новы год чаркі.

Ул. Сідарук

Сяброўская сустрэча

У канцы лістапада працаўнікі Белавежскага нацыянальнага парка запрасілі да сябе ў госці 30-асабовую групу працаўнікоў Дзяржаўнай запаведна-паляўнічай гаспадаркі „Белавежская пушча" з БССР. На гэтай сяброўскай сустрэчы рыхтаваліся ў Белавежы ўжо здаўна. Прадумвалі дакладна, як прыняць, што паказаць. Усім хацелася, каб госці адчувалі сябе тут добра. На некалькі дзён да сустрэчы — у Каменюкі, дзе знаходзіцца дырэкцыя гаспадаркі „Белавежская пушча", з парку паехала дэлегацыя, якая пазнаёміла беларускіх сяброў з роляй і заданнямі БНП, з яго гісторыяй і сённяшнім днём. Др інж. Чэслаў Аколаў прадэманстраваў пры нагодзе некалькі соцень каляровых дыяпазітываў, выкананых ім у польскай частцы пушчы.

Дзень, калі адбылася сустрэча, быў марозны і хмурны, але ўсім на душы было цёпла і радасна. Пасля кароткага прывітання дырэктара БНП інж. Стэфана Крукоўскага, нашых сяброў па прыродазнаўчым музеі водзіць гасцей кіраўнік Ч. Аколаў. Госці падрабязна цікавяцца шматлікімі экспанатамі. Хваляць празрыстасць выстаўкі. Адны захапляюцца калекцыяй насякомых, іншыя вялікімі каляровымі падсветленымі фатаграмамі раслін і грыбоў. На заканчэнне наведвання, гасцям падаюць спецыяльную „залатую кніжку", у якую ўпісваюцца на памяць. Пасля снедання др Аколаў вядзе групу ў запаведнік прыроды, затым усе едуць аўтакарам у запаведнік зуброў. Пасля прагулкі па найцікавейшых кутках пушчы, група вяртаецца ў Белавежу на абед і адначасова на пачастункі, арганізаваны працаўнікамі парку. Старадаўні будынак над паркавымі ставамі напаўняецца радасным шумам. Узнясуць тосты, наладжваюцца размовы, не абыходзіцца таксама без танцаў, якія найгрывае запрошаны сюды інструментальны ансамбль. Атмасфера ў зале больш чым сяброўская. Яна проста сямейная ў найлепшым значэнні гэтага слова.

На развітанне выказваюцца гарачыя пажаданні, каб такія сустрэчы арганізоўваць часцей, чым дагэтуль. Якую вялікую ролю адыгрываюць яны ва ўмацаванні сяброўскіх сувязей, гэтага, думаем, не трэба тлумачыць.

П. Байко

Адзін такі „ТОТО"

У Гайнаўцы на вуліцы 1 Мая знаходзіцца пункт тоталотка, які добрых некалькі год вядзе пані Касцюкова. Паблізу няма больш такога пункта і таму ўжо а 9 гадзіне раніцы (гэта гадзіна адкрывання пункту) робіцца тут вялікая чарга — ахвотных паспрабаваць выйграць сваё шчасце. Адна бяда, што пані Касцюкова не дбае аб гадзіне адкрыцця пункту. І нікому не ўдаецца ў 9 гадзін здаць свае купоны, бо пункт закрыты. Людзі звяртаюць на гэты факт увагу, але не памагае.

Ад імя ўсіх ігракоў тоталотка звяртаюся да дырэкцыі спартыўнага таталізатара ў Беластоку прыняць меры, каб гайнаўскі пункт „тото" на вул. 1 Мая адкрываўся паводле графіка.

Раса

Настаўнік — гучыць горда!

Ужо трыццаць год працуе настаўнікам Юзэф Альховік з Шудзялава. Спярша быў кіраўніком школы ў Паўночным Востраве, а ўжо больш дваццаці год з'яўляецца дырэктарам школы ў Шудзялаве. Мае вышэйшую адукацыю — магістр гісторыі.

Пяць год Юзэф Альховік быў сакратаром гміннага камітэта партыі ў Шудзялаве. Цяпер ён другі сакратар нашай гміннай партарганізацыі.

Разам з сваёй жонкай Ядвігай больш дваццаці год вучыць дзяцей у Шудзялаве. Яго прафесіянальную і грамадскую працу цэняць усе.

Т. К.

Працай рук не пабрудзіш

Марыя Іваноўская з'яўляецца вучаніцай чацвёртага класа Тэхнікума сельскагаспадарчага рахункаводства ў Бельску. Яна член вучнёўскай арцелі „Дружба" з 1972 г. Актыўна ў ёй працуе. Ад лістапада 1974 г. выконвае функцыю галоўнага бухгалтара арцелі. Праз яе рукі праходзяць усе дакументы. У канцы кожнага месяца састаўляе фінансавы баланс. І вучыцца добра, сяброўкам памагае ў навуцы. Па паводзінах — узор сябрам і сяброўкам

Мікалай Няплоха

ШТО НОВАГА Ў ГАЛАДАХ?

Новая прадаўшчыца

Не так даўно я пісаў пра тое, што ў Галадах закрыта крама, бо няма прадаўшчыцы. А вось цяпер ужо прадаецца ў краме ўсё. Прадаўшчыцай працуе маладая жыхарка Галадоў Лідзія Бобік. Ужо не трэба за кожнай пакупкай гнацца ў Бельск ці Агароднікі — свая крама на месцы. Ёсць розныя тавары. Штодзённа прывозяць хлеб і іншыя хлебныя вырабы. Людзі задаволены, што так добра ўсё закончылася.

І малачарня працуе

Ад 1 снежня галадоўская злеўня зноў прымае малако. Гэта вялікая палёгка для людзей. Злеўня ў Галадах прыгожая, добра ў ёй працуецца. І нарэшце належна выкарыстаны новы будынак!

Валянцін Анапюк

ДЗЕ? ШТО? КАЛІ?

12 снежня каля чацвертай гадзіны пасля абеда на вуліцы Міцкевіча ў Бельску Тадэуш Ч. з Беластока разварочваючыся, стукнуўся з матацыклам Яна Г. з Бельска, матацыкліст паранены папаў у бальніцу.

А на дзень раней у 7 гадз. на скрыжаванні Варшаўскай і Мархлеўскага ў Беластоку Андрэй С. на таксі наехаў, ды на пераходзе для пешаходаў, на Яніну Л. з Беластока. У жанчыны паламана нага і зламаны палец на левай руцэ. Шафёра затрымала міліцыя.

14 снежня ў Саколцы ў 8 гадз. раніцы аўтобус ПКС з Саколкі, кіраваны Рышардам Я., стукнуўся з трактарам „Урсус", кіраваным Юзэфам Я., таксама з Саколкі. Ніхто не пацярпеў з людзей, толькі машыны.

А 13 снежня каля гадз. 5 раніцы пасажырскі поезд з Варшавы ў Сувалкі паблізу станцыі Каменна-Нова Дуброўскай гміны, наехаў на Славаміра К., які быў на рэйках, і паламаў яму абедзве нагі. Цяжка параненага адвезлі ў бальніцу.

СТАРОЕ І НОВАЕ АБЛІЧЧА ГОРАДА БЕЛЬСКА

Актыўна дзейнічаюць гарцэры ў сельскагаспадарчых школах у Бельску. У пачатку гэтага навучальнага года яны заняліся зборам этнаграфічных экспанатаў. Самі арганізавалі ў школе куток — там паказваюць экспанаты, лік якіх з кожным днём расце. Цяпер ужо можна тут пабачыць шмат цікавай старыны: ёсць і кросны, і вітушкі, розныя збанкі, прэсы, церніцы і шчоткі для каноплях і ільну, ручныя маслабойкі і т.п. **Мікалай Няплоха**

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Апублікавалі мы ў 39 нумары інфармацыю „Дзе архітэктар Бельска?". І вось ён — архітэктар горада Бельска на нашых старонках! Адказ яго публікуем поўнасцю, бо здаецца нам цікавым і карысным, рысуе шырока аблічча гэтага старажытнага горада, дае многа новай, невядомай шырокаму кругу нашых чытачоў, інфармацыі. А чытачоў просім адгукнуцца.

Autor notatki porusza sprawę zachowania dawnej architektury miasta, wyrażając obawę o utratę przez miasto swego indywidualnego oblicza. Cieszyć się należy z obywatelskiej postawy korespondenta, wyrażającego szczerą chyba troskę o walory architektoniczne, historyczne i estetyczne swego miasta. Z drugiej jednak strony trudno zgodzić się całkowicie z poglądem Iwana Kiryziuka na temat zabudowy, względnie przebudowy Bielska Podlaskiego, jako miasta, które musi zabezpieczyć mieszkania dla ponad 18 tys. mieszkańców dzisiaj, a około 30 tys. w przyszłości, zapewniając jednocześnie możliwości terenowe dla obiektów użyteczności publicznej, usług, handlu, komunikacji, wypoczynku itd., a więc tego wszystkiego, co współczesnemu człowiekowi w cywilizowanym społeczeństwie jest potrzebne.

W warunkach Bielska Podlaskiego nie można pozwolić sobie na budowę nowego miasta, pozostawiając stare dlatego tylko, żeby zachować jego indywidualne oblicze. Miasto w ogóle ma ograniczone możliwości rozwoju przy uwzględnieniu jakości gleb podlegających ochronie jako użytki rolne. Dlatego maksymalnie muszą być wykorzystane obszary już zabudowane, a które poprzez wymianę zabudowy można intensywniej wykorzystać.

Bielsk Podlaski, poza bogatą niewątpliwie przeszłością historyczną nie wyróżniał się jakimś indywidualnym obliczem, i tak jak dziesiątki podobnych mu miast przechodzi normalne koleje losu; stare zastępuje się nowym. Historycznie rzecz biorąc — tak było zawsze i to jest absolutna prawidłowość w żywych organizmach osadniczych. Nie można dreptać w miejscu i chodzić tylko ścieżkami wydeptanymi przed wiekami, nie dostrzegając zmian zachodzących w rozwoju miasta i potrzeb zamieszkałej tu społeczności.

Są miasta posiadające indywidualne oblicza, a w dużych miastach zespoły o takim obliczu. Odnosi się to jednak do miast o wybitnych walorach zabytkowych lub przestrzennych. O tym indywidualnym obliczu może stanowić zespół budowli zabytkowych o dużej wartości historycznej, a także wyjątkowe walory krajobrazowe.

W Bielsku Podlaskim, niestety, można mówić tylko o indywidualnych obiektach, które należy zachować lub należycie wyeksponować. Do nich należą właśnie zabytki miasta, takie jak: ratusz, kościoły, cerkwie, zajazd i kilka starych budynków mieszkalnych, które trzeba było oprawić w harmonizującą z nimi współczesną ramę.

Obiekty o wybitnych wartościach historycznych, czy architektonicznych należy bezwzględnie zachować na właściwym miejscu, jako relikt przeszłości; mniej wartościowe można przenosić do muzeum (skansenu), a już całkiem pospolite winny być wyburzone, jeśli nie są związane z zabytkowym układem urbanistycznym. I właśnie, nawiązując tu do publikacji stwierdzamy, że w Bielsku Podlaskim nie wyburza się budynków wartościowych, sam wiek bowiem o wysokiej wartości nie świadczy. Wszystkie budynki objęte ochroną konserwatora zabytków będą wkomponowane w zagospodarowaniu przestrzennym centrum miasta, m.in. uznane ostatnio za zabytki architektury stare budynki drewniane mieszkalne przy ul. Sienkiewicza.

Autor notatki porusza także sztampowość w budownictwie mieszkaniowym. Rzeczywiście, wystrój architektoniczny większości wybudowanych już i budowanych obecnie budynków nie jest najciekawszy. Należy jednak wziąć pod uwagę, że budownictwo to realizowane jest w oparciu o katalogi projektów typowych, których wybór jest stosunkowo skromny. Jest to niestety zjawisko powszechne, dostrzegane coraz częściej w kraju i należy oczekiwać w tym względzie zdecydowanej poprawy. Pozwolimy sobie jednak dodać, że z tą sztampowością w Bielsku Podlaskim nie jest jeszcze tak źle, w porównaniu do podobnych miast. Ludzie odpowiedzialni za sprawy budownictwa mieszkaniowego uchronili miasto od tzw. budownictwa oszczędnościowego, realizowanego przed kilku laty w całym kraju, stąd wniosek, że ta troska o walory przestrzenne i estetyczne miasta zawsze była. Z codziennych kontaktów ze społeczeństwem miasta Bielska można raczej odczuć, że Bielsk Podlaski z lat międzywojennych i z lat nawet pięćdziesiątych był mniej ciekawy od Bielska dzisiejszego. Znane nam już zamierzenia inwestycyjne na lata następne pozwolą na stwierdzenie, że miasto będzie ładne i funkcjonalne.

Z up. Naczelnika Miasta
(—) mgr inż. arch. Jan Sadowski

„Niwa" — Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

ГОСЦІ

Мінае свята. Шумнае, клопатнае. Столькі гасцей давялося частаваць нам з жонкай... І вось пасля ўсяго — адпачывалі. Адчуваючы прыемную стомленасць, вялі лянівую размову аб вартасцях і заганах гасцей. Соладка пазяхнуўшы, жонка раптам спытала:

— Слухай, а чаму ты Бамбіцкага не запрасіў? Ён жа таксама твой кіраўнік... Нядобра неяк. Падумай.

Я падумаў і пагадзіўся: нядобра. Сапраўды, можна было б запрасіць разам з усімі. Але як запрашаць, калі не ведаеш блізка чалавека? Зусім нядаўна Бамбіцкі працуе ў нашай установе.

Жонка ўважліва выслухала мае пярэчанні і паблажліва ўсміхнулася:

— Нічога, за чаркай пазнаёмішся...

— Дык ён жа і не п'е, кажуць... І ўвогуле, чалавек сухі і неразгаворлівы: слова з яго не выцісвнеш, — спрабаваў супраціўляцца я. — Маўчун стопрацэнтны... Не ўяўляю, як мы будзем яго прымаць.

— А ты менш уяўляй, ідзі да тэлефона і звані...

У незадаволеным голасе жонкі я ўлавіў знаёмыя сталёвыя ноткі і хуценька набраў нумар тэлефона Бамбіцкага. Адказаў ён сам.

— Прыязджайце да нас у госці! — адным духам выпаліў я.

Тэлефонная трубка доўга маўчала. Відаць, у Бамбіцкага было нешта накшталт шокавага стану... Потым я пачуў глухія галасы: Бамбіцкія раіліся каля тэлефона. Стрымліваючы дыханне, я моцна прыціснуў трубку да вуха...

— Божухна, што яму адказаць? — разгублена гаварыў Бамбіцкі. — Запрашае да сябе ў госці.

— Хто?

— Адкуль я ведаю, хто? Дундзік... Працуе адзін у нас... такі маленькі, касавокі...

— Дарэмна ты гэтак — ён жа твой супрацоўнік.

— У мяне іх больш сотні, супрацоўнікаў! Калі кожны пачне запрашаць у госці...

— Не дужа задзірай нос, мужанёк! Лепш разважа сур'ёзна. Адмовішся ад запрашэння — пакрыўдзіш, плёткі пойдуць: Бамбіцкі не паважае падначаленых, грэбуе калектывам... Сапсуюць біяграфію...

Бамбіцкі цяжка ўздыхнуў у трубку і голасам прысуджанага да катаргі сказаў мне:

— Сустракайце, едзем.

І Бамбіцкія не падвялі: прыехалі. Было дужа весела...

Я. Іваноў

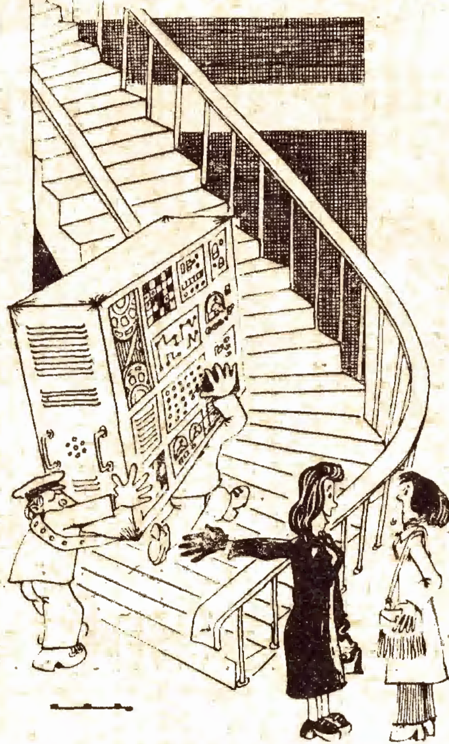
БАБУЛЯ ПАРАСКА

Бабулю Параску запрашаюць перасяліцца ў новы, шматпавярховы будынак. Годзе, маўляў, вам, у гэтай разваліне жыць.

— Добра, — згадзілася бабуля. — Але скажыце, як жа я акаліцы зачыняць буду, калі будынак такі высокі?

НІЎКА

XX СТАГОДДЗЕ!

— *Мая суседка купіла магнетафон. Хай пазайздросціць мне!*

ЭЛАЧКА

— Бабуля, прачытай казачку, — просіць Элачка.

— Ты не маленькая, павінна ўжо сама чытаць.

— А каму ж я буду чытаць, калі ў мяне няма ўнучкі...

МІКОЛКА

— Міколка, а дзе твой дзённік? — спытала маці.

— А вось у кутку.

— А чаму ён там?

— А ў ім сённяшняя двойка...

ХІБА ГЭТА РЭДКА?

Даніла кажа Ганцы:

— Ты бываеш пяшчотнай са мною толькі тады, калі табе патрэбны грошы!

— А хіба гэта бывае так рэдка? — спытала Ганка.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Дарагая, Жак учора вечарам наведаў мой дом і ўпаў да маіх ног!

— Уяўляю, як страшэнна ты націраеш паркет!

ДАСТАТКОВА І АДНОЙ

У абутковым магазіне:

— Гэтыя туфлі доўга носяцца?

— Думаю, што так. Пакуль што яшчэ ніхто не прыходзіў па другую пару.

ГУМАР З...

ПАПРАСІЎ ВЫБАЧЭННЯ

Аднойчы пан і эканом вярталіся з горада. Падвозіў іх п'яны дзядзька. І як з'язджалі з гары, коні шарпнулі ў бок, дзядзька выпусціў лейцы, і воз перакуліўся. Пасажыры паляцелі ў роў.

Перапуджаны дзядзька пабег да іх, зняў шапку і хацеў сказаць, каб выбачылі яму, п'янаму дурню, але з гарачкі выпаліў:

— Прабачце, дурні, п'яному!

Як сабакі брэшуць на ваўка

Воўк пажывіцца ноччу рад,
За вёскай лёг на скрад.
Сабакі брэшуць неўпапад,
На вуліцы засеўшы ў рад:
— Гад-гад! Гад-гад! Гад-гад!
Відаць былі ўжо праз паркан
Два вокі-аганькі.
І Жук, і Лыска, і Палкан.
Паціху брэшуць: — Пан, пан,
пан! —
І ў будкі ўцяклі.
Абнюхаў воўк павець і хлеў
І па двары ідзе.
Зусім асцеў сабачы гнеў,
Сёй-той забрэша дзе-ні-дзе:
— Дзед-дзед! Дзед-дзед! Дзед-
дзед!
Вось блізка воўк зусім цяпер,
Шмыгнуў ля будкі куляй.
І чуе люты хціўы звер,
Сабака лементуе:
— Ай-ай! Ай-ай! Дзядуля!

Станіслаў Шушкевіч

...Падзяліў думку — і нічога сабе не пакінуў.

...Прадаўшчык быў атэістам — бязбожна абважваў пакупнікоў.

Без слоў.

СМЕЛЫ ПАСАЖЫР

— Ці лятаў ты на самалёце? — спытаў у Сярожкі аднакласнік.

— Лятаў!

— І не баяўся?

— Першы раз баяўся, а потым не лятаў.

КАСТУСЬ НА ХРЫСЦІНАХ

Запрасілі Кастуся на хрысціны. Паставілі перад ім міску бульбы, з-пад якой выглядалі тлустыя курыныя сцягенцы. Вось ён і давай іх з-пад бульбы выцягваць.

А гаспадыня яму:

— Рыйся, Кастусь, рыйся, свіння таксама спярша рыецца, а тады ўжо есці пачынае.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Веры і Марысі Манцюк з Мікуліч, Ані Стэльмашук з Дублян, Галіны Парфенюк з Яцэвіч, Яна Врублеўскага з Бельска і дзяўчат з Парцава змяшчаем песню:

Wiem, że to miłość

słowa: Stefan Mrowiński
muzyka: A. Skorupka i A. Zygierewicz
śpiewa Irena Santor

Jak to się stało, nie wiem do dziś
Niedziela była, jak każda z nich
Wyjrzałam oknem, wiatr chmury gnał
Tak pusto wokół, dzień z zimna drżał
I nagle słońce w kolorach stu
Gdzieś śmiech zadzwonił, ktoś biegł co tchu
Kto bez pytania otworzył drzwi
Miał niebo w oczach i poszłam z nim.

Wiem, że to miłość jest
kochasz mnie, kochasz właśnie mnie
każdy dzień budzi radość w nas
piękne dni, piękne dni.

Jak to się stało, nie wiem do dziś
Był poniedziałek, powszedni był
Na stole kwiaty, tak lubię to
Już wieczór idzie od gwiazd do rąk.

Wiem, że to miłość jest...

Wiem, że to miłość dobra jak ty
Być zawsze z tobą, dla ciebie być
To się zaczęło w niedzielny świt
Świąteczna miłość w powszednie dni
Świąteczna miłość w powszednie dni
Świąteczna miłość w powszednie dni.

НАЙРАЗУМНЕЙШЫ САБАКА

Сабраліся нейк задрыпанскія паляўнічыя і паспрачаліся, у каго сабака найразумнейшы.

— Мой Рэкс, — хваліцца доктар Знахарук, — чуе дзічыну за пяць кіламетраў. Толькі выйдзем з панадворка, а ён ужо ведае, дзе заяц прычаіўся, а дзе ліса, і вядзе мяне туды.

— Што тут дзіўнага, — махнуў рукою Парфен, — вось мой Пірат умее знайсці падыход да кожнага звера. Пасябруе з ім і вядзе да мяне. Толькі пасплаваю здабычу ў торбу класці.

— Гэта што, — адазваўся Кастусь, — вось мая Лыска з дубальтоўкі страляе, а я сам у яе служу...

— *Бачыш, я ж папярэджвала, каб ты не запрашаў гасцей, пакуль не паправім тэлевізар!*

КУРЁЗЫ

ПАТРЫЯРХ ГІГІЕНЫ

Дзесяць год патраціў англічанін Герберт Кліфард на вывучэнне гісторыі зубной шчоткі. У сваім фундаментальным даследаванні ён піша, што ў цяперашні час цяжка ўстанавіць, калі і як былі створаны гэты незаменны прадмет асабістай гігіены, бо яго гісторыя ідзе ў глыбіню вякоў. Не выключана, што які-небудзь наш далёкі продак прачнуўся раніцай у сваёй пячоры з агідным смакам у роце, узяў пруток, размачаліў яго канец і пачаў чысціць зубы.

У кожным выпадку, менавіта такі выгляд мела „дагістарычная" зубная шчотка. Кліфард, дарэчы, указвае, што яшчэ прарок Магамет прадпісваў сваім паслядоўнікам па раніцах няўхільна карыстацца зубною шчоткай, аддаючы гэтай працэдуры хвалу алаху. Сучасная ж зубная шчотка з'явілася толькі ў 1780 годзе і ўяўляла сабою касцяную палачку з пучком шчаціны на канцы. Прычым яе стваральнікам быў зямляк Кліфарда англічанін Уільям Эдзіс. Што ж датычыцца распаўсюджання навіны ў „цывілізаваным свеце", дык найпазней яна прыйшла ў Амерыку, дзе першая фабрыка зубных шчотак была адкрыта толькі ў 1884 годзе ў горадзе Флярэнцыі (штат Масачусетс).

Нярэдка той, ад каго ўсё залежыць, робіць усё, што ад яго залежыць, каб даказаць, што ад яго нічога не залежыць.